

דברי הכנסת

24

ישיבות שכ"ח-ש"ל / י"ט-כ"א אייר תש"ם / 5-7 מאי 1980

כד/מושב רביעי

הישיבה השלוש-מאות-ועשרים-ושמונה של הכנסת התשיעית

יום שני, י"ט אייר תש"ם (5 מאי 1980)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

א. דברי יושב-ראש הכנסת בפתיחת כנס הקיץ

רה. רבים אינם מודעים לכך כי לגבי מרבית חברי הכנסת ימי הפגרה אינם ימי מנוחה כל ועיקר. הפגרה היא תקופה שבה חייבים חברי הכנסת להקדיש זמן רב ללימוד בעיות ולענייני מפלגותיהם וגם – ואין להתבייש בכך – לפעילות למען שמירה על מעמדם במפלגותיהם.

במשטר דמוקרטי חייבים נבחרי הציבור להתמודד ללא הרף עם בעיות וגם עם אישי-ציבור אחרים, וככל שתתרחב הדמוקרטיזציה במפלגות יעשה גורם זה משמעותי יותר, על החיוב והשלילה שבהתפתחות זאת.

ספק אם הרוב בציבור יודע כי עבודתם של נבחרי ממשלה ללא הפסקה כמעט ואינה מסתיימת כל עוד הם מכהנים בבית הזה.

היו"ר י. ברמן :
חברי הכנסת, אני פותח את הישיבה הראשונה של כנס הקיץ.

בראשית דברי, לצערנו, חייב אני להתייחס אל המ-עשה הנפשע שהתרחש ביום השישי החולף, כאשר מתפ-לים גרצחו בדרכם בחזרה מן התפילה. הדיון היום מוקדש כולו לנושא זה.

נכבד בקימה את זכר הקרבנות שנפלו.
(הכנסת מכבדת בקימה את זכר ההרוגים)

אנחנו מאחלים התחלמה מהירה לפצועים.
אני מקדם בברכה את חברי הכנסת עם שובם מהפג-

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

1. שובל דו. שטרן ; 4. חוק הסכמים קיבוציים (תיקון) (ביטול הצמדה), תש"ם-1980 – מטעם חברי-הכנסת י. פלומין,

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית : חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 12), תש"ם-1980 – שחזר מועדית החוקה, חוק ומשפט.

כן הונחו : 1. הודעת שר האוצר בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא : "מערכת החינוך ועיכור-בים בתשלומי משכורת המורים" ; 2. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא : "פתיחת בית-התפוצות בתל-אביב בשבת" ; 3. הודעת שר החקלאות בעקבות מסקנות ועדת הכלכלה בנושא : "שיווק בשד מייצור מקומי" ; 4. הודעת שר החקלאות בנושא : "מחסור במוצרי מזון מיוצרים על-פי מיכסות ייצור".

כן הונחו החלטות בדבר אישור הוראות : 1. בצו הסדרת יבוא טובין (הפקדות) (תיקון), תש"ם-1980 ; 2. בצו תעריף המכס והמס, תש"ם-1980 – תיקונים מס' 46, מס' 49 ומס' 52 ; 3. צו מס קניית על טובין, תש"ם-1980 – תיקונים מס' 91 ומס' 93.

היו"ר י. ברמן :
נשמע הודעת על המסמכים שהונחו על שולחן הכ-נסת.

מוזכר הכנסת נ. לזרץ :
ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי היום הונחו על שולחן הכנסת :

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה : 1. חוק הגבלת הפירסום של מוצרי טאבאק לעישון, תש"ם-1980 ; 2. חוק לימוד חובה (תיקון מס' 15), תש"ם-1980 ; 3. חוק המפלגות, תש"ם-1980 ; 4. חוק הגנת הפרטיות, תש"ם-1980 ; 5. חוק המילוות (חברות ביטוח) (תיקון מס' 5), תש"ם-1980.

לדיון מקדם : 1. חוק-יסוד : הכנסת (החלפת סעיף 8), תש"ם-1980 – מטעם חברי-הכנסת מרדכי אלגרבלי ; 2. חוק העונשין (תיקון) (איסור פירסום שמו של חשוד), תש"ם-1980 – מטעם חברי-הכנסת דוד גלס, בנימין הלוי ודב שילנסקי ; 3. חוק לתיקון סקודת בריאות העם (תיכנון המשפחה), תש"ם-1980 – מטעם חברי-הכנסת א. אילמרט, ש. דורון, ב. הלוי, ז. ורטהיימר, י. כהן, י. כהן-אורגד, א. כץ, מ. ל. מרון, י. פלומין, י. רם,

ג. הודעת הממשלה בעניין רצח המתפללים בחברון

עם מצרים. הנקודה השנייה היא שבית זה סמך ידו על תכנית הידועה כתכנית האוטונומיה לתושבי יהודה, שומ"ר ונזו, תכנית שיש המתרגמים אותה כך ויש המתרגמים אותה אחרת ויש אף השוללים אותה לגמרי. תרגום, ביאור או הצגת נושא האוטונומיה הם תהליך שנמצא בעיצומו. נושא האוטונומיה נמצא כרגע בדיונים מעמיקים וקשים עם הממשלה המצרית בארץ, בראשות ראש ממשלת מצרים — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זאת תכנית המשך הכיבוש שאתם רוצים לכפות בדם ובדיכוי. זה לא יהיה.

שרי-הבטחון ע. ויצמן:
אני חוזר: משלחת מצרית היושבת כאן ומשלחת שלנו, בראשותו של ה"ד"ר בורג, נמצאות בעיצומו של ויכוח נוקב על מהות האוטונומיה מרגע שהוחלט על תכנית האוטונומיה וסוכם עליה בבית זה, ומרגע שנחתם ההסכם — הוכרזה מלחמה על תכנית זו.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
על-ידי גוש-אמונים.

שרי-הבטחון ע. ויצמן:
אש"פ, ולא רק אש"פ, גם מדינות ערב רבות, אם זו סוריה, אם זו עיראק ואם ירדן, לא קיבלו ואינם מקבלים את הסיכום, את ההסכם ואת הדרך. לאחר מאה שנה של התנגשויות בינינו לבין הערבים אגנונו מתחילים, אולי, את הדרך, בקצה המגהרה. הם הכריזו שלא יקבלו את התכנית הזאת. הם הכריזו עליה מלחמה. לא היה לנו ספק שביהודה, בשומרון ובעזה יעלה המתת. אינני הוצה לחזור לימים עברו ולימים שבהם היו בעיות בשטח והרבה פגיעות. אתייחס רק לתקופה — כפי שאמרתי קודם — שבה אני האחראי.

יש עוד גורמים המתנגדים להסכם זה. כבודם במקומם עומד. אני רואה נידונד חיוני בראשך, חברי-הכנסת גאולה כהן. כבודך במקומו עומד.

מרגע שיצאו בהתנגדות לאותה תכנית, שאני מאמין ומקווה שתצא לפועל, ידענו שיהיו נסיגות לטרפד, לקעקע ולהרוס אחד הדברים, אחד המהלכים ואחד ההי"שגים הגדולים והוא ההסכם בינינו לבין מצרים, ואת הסיכוי להגיע, אולי, לפתרון שונה מהפתרון שהושג עד עכשיו ביהודה, בשומרון ובעזה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הם יוצאים נגד הכיבוש, נגד ההתנחלויות ונגד דיכוי עם. נגד זה הם יוצאים. בזה אינכם רוצים להכיר. לזה אתם קוראים שלום? זאת צביעות.

היו"ר י. ברמן:
חברי-הכנסת טובי, אני קורא אותך לסדר. אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. יש מקום לקריאת-ביניים, לא לנאות-ביניים.

שרי-הבטחון ע. ויצמן:
היה עד שיקל במכלול הכבד ובמערכת המורכבת

היו"ר י. ברמן:
אנו עוברים להודעת הממשלה בעניין רצח המתפללים בחברון. את ההודעה יביא שר הבטחון.

שרי-הבטחון ע. ויצמן:
כבוד הישיבה-ראש, כנסת נכבדה, את האמת אומר שלא פשוט ולא קל לי לעמוד כאן היום. המעשה שנעשה הוא חמור. הכאב הוא רב. כולנו משתתפים באבל המשפחות. לאחר שכיבדנו בקימה את זכר ההרוגים לא אתאר את המעשה ואת כאבי האיש.

נדמה לי שהלוקי-הרוחות בציבור ובין חברי הכנסת הוא מהקשים והביקורתיים ביותר שידענו זה הרבה זמן. נדמה לי שבעקבות האסון והכאב באים לידי ביטוי בצורה חריפה יותר הבדלי השקפות והבדלי דעות. דבר אחד אני רוצה בתחילת דברי להדגיש בצורה ברורה וללא סייג: אני מרגיש ומקבל עלי את כל האחריות לנעשה בשטחים. אני מקבל עלי את האחריות לממשל הצבאי, לפעילות של צה"ל ביהודה, בשומרון ובעזה, כפי שאני מקבל עלי את האחריות לפעילות של צה"ל בכל האזורים. לכן אני מאוד מבקש וממליץ: אנא, אל תגעו בצה"ל. צה"ל מבצע את משימתו, צה"ל איננו קובע מדיניות. צה"ל מבצע את מדיניות הממשלה, ואני אחראי כלפי הממשלה לביצוע. לכן מצטער אני ומסתייג מכל אותם דברי הביקורת שהופנו אל צה"ל ומפקדיו. אפשר להתוודע כח אם המדיניות מבוצעת היטב או שאיננה מבוצעת היטב, אבל צה"ל איננו אחראי למדיניות. אני אחראי לה.

אני רוצה לומר בהקשר זה כי מערכת הבטחון עובדת בקשר הדוק עם כל אמצעי הבטחון והאחרים ועם שירותי הבטחון והאחרים. למרות הקשיים, למרות הביקורת, למרות הכאב חייב אני להזכיר דווקא ביום זה ובשעה זאת שהיו גם הצלחות רבות, להזכיר שהיתה גם מניעה של הרבה אסונות, היתה חשיפה של הרבה מות, וגם פעילות רצינית התקפית אקטיבית של כל כוחות הבטחון של מדינת ישראל.

הייתי רוצה לבאר ולהציג את הכוונה ואת ההכוונה שהיו במדיניות באזורים אלה, לפחות בתקופה שאני אחראי לה: בראש-הראשונה, ללא סייג וללא ספק — להגן על חיי אדם: בראש-הראשונה וללא ספק — להביא לידי כך שבאותם אזורים שצה"ל אחראי להם מבחינה ממשלתית יהיה, עד כמה שאפשר, חוק וסדר לכל תושבי יהודה, שומרון ונזו, וכמובן לבצע את מדיניות הממשלה הנוגעת לתושבי מדינת ישראל שנמצאו את מקומם ואת ביתם ביהודה, בשומרון ובעזה. אבל אני מדגיש, בראש-הראשונה — הגנת חיי אדם, סדר, משמעת ושקט, ובראש-הראשונה, לאחר זה — ביצוע המדיניות הכוללת של ממשלת ישראל, המדיניות הכוללת שבית זה הסכים לה ברוב קולות, שהביאה לתחימת הסכם שלום במאוס 1979 — לפני שנה — עם המדינה הערבית וגדולה ביותר, עם מצרים.

אני שולל את דעתם של האומרים שאין מדיניות. יכולים להתווכח על המדיניות, יכולים לחלוק עליה ואני מקווה שיתקבלו גם להסכים לה, אבל לא יכולים לומר שאין מדיניות. המדיניות לוקחת בחשבון אופקים רחבים יותר וחוויות רחבות יותר, ואחד מהם הוא הסכם השלום

הי"ר י. ברמן:
חברה-הכנסת טובי, יש מקום לקריאת-ביניים, אבל לא לנאומים.

שר-הבטחון ע. ויצמן:
אני רוצה לציין שיקול שאני חושב שהוא חייב להיות שיקול נכבד, ואני חוזר ואחזור כל פעם — לא שיקול שימנע מאתנו ובחדעין לפעול אם אנו יודעים שנמנע אינו תקרית ואיזה אסון, ואינני רוצה לתת רשימה ארוכה של כמעט-אסונות של פעילויות צה"ל בשירותי הבטחון בעשר השנים בנושאים אלה; לא כאן הזמן ולא כאן המקום. אבל אנו מנסים בכל אופן להיות יחד. יש היום, לדוגמה, כלכלה כמעט משותפת בינינו ובין יהודה ושומרון ועזה, ואותם חברי כנסת שהיום הם "ביקורתיים" — ואינני בא אליהם בטענות, אני יכול להתווכח אתם ואצטרף כח אתם — יודעים שעשרות אלפי תושבים מיהודה ומשומרון ומעזה עובדים בישראל, עובדים בתעשייה ולא רק בעבודות שטורענים שהיום היהודים אינם רוצים לעשות. תן אלא בתעשייה, במלונאות, בבנייה, בסדנאות. יש למצוא דרך להיות אתם, לא להתנתק לחלוטין —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אבל הם עובדים על בסיס קולוניאלי.

שר-הבטחון ע. ויצמן:
תעבור בואדי-ערה, בדרך הביתה, ותראה את "הב" תים הקולוניאליים".

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אלה הם בתים שהם בנו בחורשת שלהם.

שר-הבטחון ע. ויצמן:
מהכסף "הקולוניאלי" שלנו, ולכן, לא אאריך בדבר רים. מה שקרה — אפילו אי-אפשר לכנות אותו כמעשה חמור. הצער הוא של כולנו, צערי האישי בפרט. ואם אני היום במידה לא קטנה גם מותקף אישית עליידי כמה גורמים, אם זה יכול להקל עליהם ביגונם, שיעשו זאת. אבל דבר אחד אני חייב לומר כאן לקראת סיום: בואו לא נשווה את היום ליום 1929; בואו לא נשווה ימים אלה אפילו לא לימי 1948, בואו לא נשווה ימים אלה אפילו לא לימים הראשונים של שנות ה-50. אני זוכר ימים שהיתה לי הזכות הגדולה להיות מפקד שדה-תעופה במת-דוד ולי יכולתי לנסוע בלילה בואדי-ערה. ואני זוכר ימים שקשה היה להסתובב בתוככי ישראל לפני מיבצע-קדש ואחריו. והלכנו לאי אלה מלחמות לא משום שדרכינו היו סוגות בשושנים.

לכן אם היום מישור, עם כל הצער והיגון, מנסה להשוות מה שקרה עם מאורעות שנת 1929 ולהסיק מסקנות, אני שולל זאת לחלוטין כאשר יש צבא מפואר כזה, שאולי לפעמים קורית לו פה תקלה ושם תקלה, אבל הוא עובד ופועל וחי בכל רחבי המדינה וגבולותיה 24 שעות ביממה בים, באוויר וביבשה. ויש המעזים לקרוא לו במלים שאינני רוצה אפילו לתווך עליות כאן, הם מחשיבים את עצמם כנכבדי העדה.

לכן אנו חיים ב-1980. אנו חיים בתחילת דרך להסכם שלום עם מצרים. אנו חיים בתחילת דרך שבה אפשר יהיה, אולי, למצוא פתרון, קשה, עם ערביי יהודה, שומ"ר ונצורה. עם כל הכאב והצער ועם כל טעות שהיתה, אולי, פה ושם במדיניות מערכת הבטחון שאני אחראי לה, אנו חיים ב-1980, בתקופה מפוארת, עם עם חזק,

הזאת של ממשל צבאי ושל השכנת סדר, נוסף על השיקול של יצירת תנאים טובים יותר, אולי, לקראת שינוי המצב הקיים ולקראת האוטונומיה. שיקול זה הביא, מדי פעם בפעם, לידי דיונים מעמיקים וקשים בתוך הצבא, בתוך מערכת הבטחון ובתוך שירותי הבטחון. לא אתימר לומר שדעתי תמיד התקבלה ושתמיד קיבלתי דעות של אחרים. היה ויכוח נוקב וויכוח קשה. ואם מישור חושב שהנושא הוא קל ואם מישור חושב שיש פתרונות קלים לנושא מורכב כזה — עם כל הכבוד, לדעתי הוא טועה.

היה לנו שיקול נוסף, שיקול שכל ממשלה, בכל עת, לוקחת בתשומת לב, אנוחנו עם לבדד ישכון או שיש להתחשב גם במה שקורה בעולם הגדול. וממשלת ישראל החליטה, ובצדק, והכנסת אישרה זאת, שארצות-הברית תהיה חלק במשא-ומתן, לא כשותפה מלאה. חזוה השלום נחתם בוורשינגטון. הוא לא נחתם לא בקהיר, לא בירד שלים ולא באל-עריש. היתה לו סיבה. חייבים לקחת, מדי פעם בפעם, בחשבון גם את מה שקורה בעולם הגדול. כל הממשלות לקחו זאת בחשבון. אין זאת אומרת שכתוצאה מכך צריך להפקיר חיי אדם; אין זאת אומרת שאי פעם היה שיקול שבו ירענו בוודאות ובבירור שאם נעשה כך ולא נעשה ואחרת יקרה אסון. היו שיקולים. אני מודה שיכול להיות שלפעמים היו מטשים. לא אומר כאן שכל שיקולי, במשך שלוש שנים, היו נכונים. אם מישור מוכן לעלות לבמה ולומר שכל שיקוליו במשך שלוש שנים היו נכונים, שיעלה.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
כל שיקולך היו מוטעים.

שר-הבטחון ע. ויצמן:
תודה. לך יש מרחב גדול לשקל שיקולים ולהחליט התלטות. תמשיך כך.

אני חוזר ואומר: אין ספק שנלקחו בחשבון כמה שיקולים: מה ההשפעה שתהיה בעולם אם נעשה כך ולא כך. היו פעמים רבות שהחלטנו לעשות משהו למרות הסיקול של העולם הגדול, כי חשוב היה לעשות זאת באותו זמן ובאותה עת. לא אכתיש ולא אכתוש שהיו פעמים שקיבלנו החלטה כחלק מיחסי גומלין עם העולם הגדול. יחסי גומלין עם העולם הגדול אינם דבר פשוט.

נקודה נוספת שנלקחה בחשבון בקביעת המדיניות ועומדת כרגע לביקורת עליידי חוגים מסויימים — וזכותם — היא כפי שאמרתי קודם: מה יהיה תאפקט בעולם הערבי שיש לנו קשר אתו, ומה יהיה תאפקט על ערביי ארץ-ישראל שלנו, החיים איתנו 32 שנה, ובוודאי מה יקרה בשטחים אלה. שקלנו גם אם יש להסתכל על יהודה, שומרון ועזה כעל בעיה אחת כוללת כל הזמן או שאפשר להגדיר אותן כבעיות שונות. לדוגמה, התהליך הקורה עכשיו בחברון, הנמצא גם כן תחת שטח הביקורת מצד זה ומצד זה. היו כמה חוגים וכמה אלמנטים שאמרו שיש להפעיל את הדברים על כל השטח. החלטנו כרגע רק על בידודה של חברון ותחילת, בגלל שיקולים בטחוניים, הן מידיים והן הרתעתיים. ולא בג'נין ולא ביריחו ולא בטול-כרם ולא בקלקליה ולא ברמאללה ולא בשכם, והלואי ולא נצטרך לעשות שום דבר בערים אלו.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתם מבצעים שם עקירת עם ממולדתו. אתם מבצעים פעולות הנתוליות.

מנחם הכהן (המערך):
אפשר לשאול שאלה?

שר-הבטחון ע. ויצמן:
בבקשה.

מנחם הכהן (המערך):
מדוע ביום פתיחת הכנסת, כאשר יש נושא כזה על סדר-היום, שולחן הממשלה ריק?

שר-הבטחון ע. ויצמן:
תודה רבה.

עם צבא אדיר. עם כל הכאב והיגון על ששת ההרוגים ועל הפצועים, בוא נמשיך בדרך, ולא ישיגו את מבוקשם מי שבועם ובועף ובהרג מנסים להטות אותנו מהדרך ולהסיט אותנו מהמדיניות שהבית הזה קבע, ובצדק, וחתם ב-1979 על הסכם שלום. בוא נמצא את הדרך איך להגן ואיך לתקוף כאשר צריך לתקוף, ואיך יכולים להיות יחד בארץ-ישראל גם יהודים וגם ערבים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ואילו תיים יחד, חיי עם נוגש בעם אחר הלוחם על חירותו?

הודעות הסיעות

שים כאלה שלא ישאירו ספק כלשהו שביהודה ושומרון קיים ויהיה קיים שלטון ישראלי.

מה הוא המניע אנשים וקבוצות אנשים למעשים אלימים? — ההבדל בין המצב לבין הציפיות ובין ההערך לגבי האפשרות לחולל שינויים במצב. אני חושב, חברי הכנסת, שלא נהיה כנים עם עצמנו אם לא נודה שבאוקלוסיה ביהודה ובשומרון יש היום הלכירוח, צי-פיות לשינוי מצב, לנסיגת ישראל משטחים אלה האולי לנסיגת ישראל בכלל. ואת זה יש לשנות.

אדוני היושב-ראש, אנחנו משקיעים מאמצים רבים, כלכליים ואנושיים, כדי למנוע כניסת אנשי אש"פ בגבול הצפון ובגבול המזרחי — גדר המערכת, אמצעים אלק-טרוניים, מארבים ומרדפים. ובאותה עת, בשטח שהוא בשלטון ישראלי, מתהלכים אנשי אש"פ מוכרים, מזדהים, המקבלים את הוראותיהם מיאטר עראפאת, חוואתמה, ג'יבריל ודומיהם. לאנשי אש"פ, בין שהם מנסים לפרוץ את גדר המערכת ובין שהם משמשים ראש עיר זו או זו ביהודה ובשומרון, אין מקום ביהודה ובשומרון.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
לערבים בכלל יש מקום שם?

משה ארנס (הליכוד):
עובדה יש 700,000 ערבים ביהודה ובשומרון ואיש אינו מגרש אותם.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
מכיוון שאין ערבים בגדה המערבית ורצועת-עזה שאינם אוהדי אש"פ מוצהרים, האם יש מקום לערבים שם?

יוסף רום (הליכוד):
אתה מדבר בשמם?

(חברת-הכנסת ג. כהן קוראת קרי-את-ביניים)

משה ארנס (הליכוד):
אולי תרשה לי להשיב, חבר-הכנסת אבנרי, אני חושב שאתה עושה עוול לאוקלוסיה הערבית ביהודה ובשומרון אם אתה טוען שהם כולם או אפילו מרביתם מקבלים הוראות מיאטר עראפאת. אין זה נכון. ואני חושב שכאשר תחשוב על זה תגיע למסקנה שמה שאמרת משולל כל יסוד וגם אינו לטובתם לא של היהודים ולא של הערבים.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אולי נערך משאל-עם בגדה?

הז"ר י. ברמן:

ועדת הכנסת קבעה שיימסרו הודעות סיעות במסגרת של עשר דקות לסיעה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת ארנס, בשם סיעת הליכוד.

משה ארנס (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ההתקפה הרצחנית על תושביה היהודים של תברון בערב שבת מוכירה את מעשי הרצח שבוצעו נגד הקהילה היהודית בתברון לפני 51 שנה, ב-1929, ואשר חיסלו קהילה יהודית שהיתה קיימת יותר מ-700 שנה בתברון.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויוזמה):
אתה עושה השוואה כזאת?

משה ארנס (הליכוד):
כן.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
יושב-ראש ועדת החוץ והבטחון מדבר כך? עד היכן הטפשות שלכם יכולה להגיע?

מיכאל דקל (הליכוד):
אתה לא מתבייש?

משה ארנס (הליכוד):

וכפי שהפגורם בתברון ב-1929 היה חלק ממערכה כוללת על ארץ-ישראל כך המעשים בתברון היום מהווים חלק מהמערכה על יהודה ושומרון, שהיא המערכה על ארץ-ישראל. זוהי ההשוואה בין 1929 לשנת 1980, אדוני שר הבטחון.

במערכה זו על יהודה ושומרון, על מי ישלוט ביהודה ושומרון, ואנו נתונים, אדוני היושב-ראש, בשתי חזיתות: חזית המשא-ומתן על האוטונומיה וחזית המעשים בשטח. ובין שתי החזיתות האלה קיים קשר והיוון חוזר — מעשים חיוביים בשטח ישיעו חיובית גם על המשא-ומתן על האוטונומיה, והישיגים במשא-ומתן על האוטונומיה ישיעו לטובה על מצב-הרוח ועל המעשים בשטח.

מה צריך להיות, אדוני היושב-ראש, היעד שלנו בשתי חזיתות אלה? היעד צריך להיות — הבטחת שלטון ישראלי על יהודה ושומרון, אנו רוצים באוטונומיה שתבטיח המשך השלטון הישראלי ביהודה ובשומרון. ייתכן שיש תרגומים שונים לאוטונומיה, כפי שאמר שר הבטחון. לנו יש רק תרגום אחד — אוטונומיה כזאת שתבטיח את המשך השלטון הישראלי ביהודה ובשומרון, ובשטח תתי-יישבות בהיקף כזה שתבטיח המשך השלטון הישראלי ביהודה ובשומרון; וביחס לאוקלוסיה המקומית — מע-

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כל שביתה בגדה מוכיחה בדיק את ההיפך.

משה ארנס (הליכוד):

לכן למעשים שלנו ביהודה ובשומרון צריך להיות קריטריון יסודי אחד: לנקוט אותם ואמצעים, לבצע אותם מעשים שיביאו למצב ולמצב-רצח כזה שלא יהיה צל של ספק לגבי המשכיות השלטון הישראלי בשטח הזה, שלא יהיה צל של ספק שמדינה פלשתינאית ביהודה ובשומרון לא תקום. ומסביב למדיניות כזאת, אדוני היושבי-ראש, אני חושב שיכולות להתאחד קואליציה ואופוזיציה גם יחד.

היו"ר י. ברמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת בר-לב, בשם סיעת המ- ער, ואחריו — לחבר-הכנסת יהודה בן-מאיר, בשם סיעת המפד"ל.

חיים בר-לב (המערך):

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, אסון כבד פקד אותנו בליל שבת. לפני כל דיון בהשלכותיו של אותו לילה נורא, לפני השמעת ביקורת על מעשים מיותרים ומחבלים, יש לגנות ולהוקיע את המחבלים ואת דרכם הרצחנית. אין בדרך הרצח פתרון ואין בה שום תרומה לעניינם של אלה שאש"פ מתיימר לייצג אותם. מעשי המחבלים לא יביאו למדינה פלשתינאית-אש"פית ולא יסיטו אותנו מדרך השלום שבה אנו צועדים. בשם סיעתי, סיעת המערך, אני מבצע את השתתפותנו ביגון של המשפחות השכולות. אנו שולחים איחולי החלמה שלמה ומהירה לפצועים המצויים עדיין בבתי-חולים.

אדוני היושבי-ראש, הכנסת נדרשת. היום לפני שתי-סוגיות: הראשונה — מה אפשר היה לעשות כדי למנוע את הוורעה של ליל שבת; והשנייה — מה צריך לעשות כדי שלא תהיה אפשרות שאסונות מעין אלה יתרחשו בעתיד. על השאלה הראשונה, מה אפשר היה לעשות, שמענו וקראנו ספק שאלות, ספק הצעות, מכל-מקום הרבה מאוד רעיונות: מדוע לא תפסו התיילים את גגות החנויות מזל בית "הדסה"? על כך משיבים כי הרי יש גגות לאורך כל מסלול ההליכה ממערת-המכפלה עד בית "הדסה", מסלול הנמשך כקילומטר, ולא חסרים שם גגות. יש אומרים: מדוע לא יצאו התיילים מתוך בית "הדסה" והסתערו על המחבלים, מדוע לא פתחו במרדף? גם על זה יש תשובות. אבל יש דבר אחד, אדוני היושבי-ראש, שעליו אין ויכוח לדעתי, והוא העובדה שאילו ממשלת ישראל מימשה את מה ששר הבטחון הודיע מעל במה זו בשם הממשלה ומה שחזר עליו השר נסים גם כן כאן בכנסת, הווי אומר שהנשים שבבית "הדסה" יפגו — — —

משה שמיר (התחיה — בנא"י):

אילו פינו את תל-חי לא היה נהרג טרומפלדור. אתה זוכר?

חיים בר-לב (המערך):

אין ויכוח ולא היה ויכוח על זה שלא צריך לפנות את הגליל המזרחי; על בית "הדסה" יש ויכוח. ואם תקשיבו בשקט תלמדו, אולי, משהו.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):

היו ויכוחים רבים.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזומה):

היה ויכוח. אתה זוכר מי רצה לפנות אותו?

חיים בר-לב (המערך):

אין היום ויכוח על הגליל ואין היום ויכוח על הת- נועה באוטובוסים לאורך כביש החוף. על ישיבה בתוך חברון יש ויכוח, ועל זה אני מדבר. ואילו לא ישבו שם נשים — לא יעזור לך כלום — הדבר הזה שקרה בליל שבת לא היה מתרחש.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):

אתה מצדיק את הרצח.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):

אני מבקשת לשאול רק שאלה אחת.

היו"ר י. ברמן:

חברת-הכנסת גאולה כהן, אני מבקש להפסיק.

חיים בר-לב (המערך):

אדוני היושבי-ראש, זוהי עובדה, ומי שרוצה לצרות יצרח, אבל על עובדה אי-אפשר לערער: מה שהתרחש בליל שבת לא היה על כביש החוף, לא היה בתל-חי, זה לא היה בירושלים המזרחית, זה היה שם.

(חבר-הכנסת י. רום ומ. ארנס קוראים קריאות-ביניים)

הרי לא שומעים אתכם. חברי הכנסת מהליכוד, יש לי הרשם שאתם צריכים היום להקשיב ולא לצרוח. לאחר מה שקרה, תקשיבו.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):

אתה הולך בדרך של האנטי-ציונים במדינת ישראל.

(חבר-הכנסת דב שילנסקי קורא קריאת-ביניים)

חבר-הכנסת בר-לב, — — —

היו"ר י. ברמן:

אני מבקש ממך לשבת, חברת-הכנסת גאולה כהן. לא קיבלת רשות הדיבור. קראת קריאת-ביניים, זה מספיק.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):

אני מבקשת רשות לקריאת-ביניים.

היו"ר י. ברמן:

לא.

רוני מילוא (הליכוד):

מה השוני בין משגב-עם וחברון?

יגאל כהן (הליכוד):

למה במשגב-עם זה קרה?

דב שילנסקי (הליכוד):

קצת אהבת ישראל, קצת התעלות.

חיים בר-לב (המערך):

אתה לא תלמד אותי אהבת ישראל, חבר.

אדוני היושבי-ראש — — —

(חבר-הכנסת דב שילנסקי ומ. דקל קוראים קריאות-ביניים)

היו"ר י. ברמן:

חברי הכנסת, אני מצטער מאוד. חבר-הכנסת דקל. חבר-הכנסת דקל. חבר-הכנסת מילוא.

(חבר-הכנסת מ. דקל ור. מילוא קוראים קריאות-ביניים)

חיים בר-לב (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, — — —

(חברת-הכנסת ג. כהן קוראת קריי-
את-ביניים)

היורץ י. ברמן:

חברת-הכנסת כהן, אבקש ממך לצאת מן האולם.

נאולה כהן (התחיה — בנא"י):
מה קרה?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מה קרה? את אפילו לא שומעת מה שאת אומרת, את מוקשיבה רק לקולות פנימיים כל הזמן, במקום לראות מה נעשה מסביב את שומעת קולות פנימיים.

היורץ י. ברמן:

אבקש ממך לעזוב את האולם, חברת-הכנסת כהן.

נאולה כהן (התחיה — בנא"י):

הכנסת הזאת כולה כבר בתוך מזמן.

(חברת-הכנסת ג. כהן יוצאת מאולם המליאה)

חיים בר-לב (המערך):

אדוני היושב-ראש, אשר לשאלה מה יש לעשות בעתיד, גם על כך יש תשובות. מאז העלתה ישראל את יומת האוטונומיה ובקמפ-דייוויד נתתם הסכם המסגרת שאושר בכנסת ברור היה לכל מי שעניינים בראשו כי גורמים לאומניים אש"שים יגבירו את המאבק בדרך שלהם. זה היה ברור או וזה כיום ברור עוד יותר. שום יד חזקה, חברי הכנסת, לא תמנע נסיונות פיגוע של מחבלים. אלה בינינו שלחמו במחתרות ידעו זאת מנסיונם.

טעות היא בעיני להשוות את המצב בשטחים ב-1980 לפעולות המחבלים לאורך הקו עם ירדן או למצב במחנות הפליטים ברצועת-עזה לפני 10 ו-11 שנים. אש"ם בימינו יעשה הכול כדי לפגוע בנו, ועלינו לא להקל עליו. איכלוס בתים בלב השומרון ותהלוכה לאורך מסלול אירן בסימ-טאות, תכרוך לא יתעילו לנו. בזה אנחנו מקילים על אש"ם לפעול. עשרות התנחלויות בשטח הצפוני בכפרים וישובים פלשתינאים הן מטרות קלות לפגיעה ולפיגוע.

יוסף רם (הליכוד):

איך אתה אומר בכלל דברים כאלה?

חיים בר-לב (המערך):

הדבר הראשון שאנחנו צריכים לעשות הוא לא להר-חוב את שטחי התיכון; לצמצם אותם להכרחי. לא לרצות אלא להכרחי.

נאול כהן (הליכוד):

להיכנס לגיטו יהודי?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ומה היא קריית-ארבע אם לא גיטו יהודי? אתם יוצרים את כל הגיטאות האלה.

מיכאל דקל (הליכוד):

איוו קואליציה של צ'רלי ביטון וחיים בר-לב.

חיים בר-לב (המערך):

אבל השאלה אינה רק בכך שבתנחלויות ובהתייש-

חברת-הכנסת מילוא, אני קורא אותך לסדר.

(חברת-הכנסת ר. מילוא קורא קריי-
את-ביניים)

חברת-הכנסת מילוא, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

(חברת-הכנסת מ. הכהן קורא קריי-
את-ביניים)

חברת-הכנסת הכהן.

(חברת-הכנסת ר. מילוא קורא קריי-
את-ביניים)

חברת-הכנסת מילוא, אני קורא אותך לסדר.

חיים בר-לב (המערך):

אדוני היושב-ראש, אשר לשאלה השנייה, — — —

היורץ י. ברמן:

לא תוסיפו כבוד לבית אם את הישיבה הזאת אצטרך להפסיק באמצע.

(חברת-הכנסת ג. כהן קוראת קריי-
את-ביניים)

היורץ י. ברמן:

תפסיקי, בבקשה. אאלץ להכריז על הפסקה, חברת-הכנסת נאולה כהן, חשבי, בבקשה.

נאולה כהן (התחיה — בנא"י):

אני רק רוצה לשאול שאלה, אולי הוא יוכל להשיב.

חיים בר-לב (המערך):

תשאלי אותי אחר כך, אחר כך אענה לך.

נאולה כהן (התחיה — בנא"י):

אחר כך לא תוכל.

היורץ י. ברמן:

חברת-הכנסת כהן, אני קורא אותך לסדר.

נאולה כהן (התחיה — בנא"י):

הוא הופך את הכנסת ל — — — זה מה שהיא עושה.

היורץ י. ברמן:

חברת-הכנסת כהן, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

חיים בר-לב (המערך):

אדוני היושב-ראש, אשר לשאלה השנייה, כלומר לשאלה מה עלינו לעשות — — —

(חברת-הכנסת ג. כהן קוראת קריי-
את-ביניים)

היורץ י. ברמן:

חברת-הכנסת כהן.

חיים בר-לב (המערך):

— על כך יש תשובות. מאז העלתה ישראל את יומת האוטונומיה — — —

(חברת-הכנסת ג. כהן קוראת קריי-
את-ביניים)

היורץ י. ברמן:

חברת-הכנסת כהן, אני קורא אותך לסדר בפעם השלישית.

שובים ובאתרים החיוניים. אם נצמצם את היקפם, אין לי ספק שאפשר להבטיח גם את ההתפתחות שלהם ואפשר גם להפוך אותם ל"מטרות" שקשה מאוד לפגוע בהן.

יגאל כהן-אורנר (הליכוד):

חבר-הכנסת בר-לב, אפשר לשאול אותך שאלה?

חיים בר-לב (המערך):

יד קשה דרושה, אדוני היושב-ראש, בדבר אחד, והוא שמירה על החוק ועל הסדר, וללא משווא-פנים, כלפי יהודים וערבים כאחד, בשטחים ובתוך הארץ.

אדוני היושב-ראש, אלה הם צעדים העשויים להביא הרגעת הרוחות ובטחון להתיישבות האמיתית ולאיתרים אחרים חיוניים בתוך השטחים. אך תנאי בלי-עכור לכך הוא צימצום שטחי החיכוך.

יגאל כהן-אורנר (הליכוד):

הו פראזה.

חיים בר-לב (המערך):

הוכחנו במשך שנים רבות, במשך עשרות שנים, כי יהודים וערבים יכולים לחיות יחד. מאז מלחמת ששת הימים הוכחנו בהרבה מאוד תחומים כי תושבי הגדה והרצועה יכולים לחיות יחד עם היהודים ואף לשתף פעולה ברוכה עם תושבי ישראל, אבל העקרון צריך להי- יות: חיים זה בצד זה בשטחים ולא זה בתוך זה. העקרון צריך להיות: צימצום שטח החיכוך בינינו ולא הרחבתו.

חברי הכנסת, דומני כי מה שהתרחש בליל שבת חייב להביא למסקנות. אם כל אחד יתחפר בעמדתו ולא יהיה מוכן להקיש ולהסיק את המסקנות נצמד בדרך פוליטית מסוכנת ובדרך בטחונית גרועה. אני רוצה לקוות שגם הכנסת וגם הממשלה יסיקו מכך מסקנות ולא ינהגו כאילו קרה עוד דבר, ואנו חוזרים על עצמנו.

יוסף רם (הליכוד):

אני מקווה שהעם יידע להסיק את המסקנה ולא יתן לכס שום אפשרות — — —

החרי י. ברמן:

אני מבקש שלא להפריע.

רשות הדיבור לחבר-הכנסת בן-מאיר, בשם חזית דתית לאומית, ואחריו — לחבר-הכנסת נוף, בשם התנועה הדמוקרטית.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שלושה חוד- שים, כמעט ליום, קיימה הכנסת דיון ברחצה של תלמיד ישיבת-ההסדר בקריית-אריב, יהושע סלומה, ז"ל, בסימ- טאות חברון. לא העלינו על דעתנו אז, לא העליתי אני על דעתי אז, כאשר עמדתי על במה זו ומסרתי הודעה בשם סיעתי, כי כעבור שלושה חודשים, כמעט ליום, בפתיחת מושב הכנסת המהווה בדרך-כלל אירוע חגיגי, נצטרך לעמוד כאן ולהעלות את זכרם של שישה יהודים אשר נהרגו על-ידי רוצחים בני-עוולה מן המערב, נורו בגבם על-ידי אנשים שפלים ומגוי-לב שכל מטרתם רצח ושפיכות דמים. לא העלינו על דעתנו שנצטרך להעלות כאן את זכרם של שלושה תלמידי ישיבת-ההסדר, תיילי צה"ל יעקב ציממן, גרשון קליין וחנן קרטהיימר, השם- ייקום-דמם, ושל שני תלמידי ישיבת-ההסדר שבאו אלינו מן הגולה, עזבו את בתיהם ומשפחותיהם ובאו לארץ-

בות בתוך תברון מקילים על אש"פ ונותנים לו מטרות נוספות, קלות יותר — —

מאיר כהן (הליכוד):

ובסימטאות עכו מותר ללכת, חבר-הכנסת בר-לב?

חיים בר-לב (המערך):

— אלא גם בכך שדבר זה מקומם לא רק את אנשי אש"פ בשטחים. ואני אינני גורס מה ששמענו מפי חבר- הכנסת אבנרי, שכל תושבי השטחים הם אנשי אש"פ. הדברים הללו מתפרשים על-ידיהם כפרובוקציה, מקי- ממים את כולם, ולפי דעתי עלינו להימנע מזה. עלינו להתמקד בדברים החיוניים לנו, בדברים שעליהם אנחנו יכולים גם להגן ביכולות וגם לפתח אותם.

רוני מילוא (הליכוד):

ירושלים לא מקוממת את אש"פ?

חיים בר-לב (המערך):

ירושלים — כן, ובקעת-הירדן — כן, ועוד ישובים — כן, ועליהם אפשר להתמקד, להתרכז ולהגן.

רוני מילוא (הליכוד):

אולי נצא גם מסימטאות ירושלים? מה ההבדל בין סימטאות תברון, עכו וירושלים העתיקה?

חיים בר-לב (המערך):

הישראלים וכל העולם היהודי הם בעד, ואילו לגבי הסימטאות של חברון לא.

רוני מילוא (הליכוד):

זאת אומרת שזו בעיה פוליטית.

יגאל כהן (הליכוד):

כלומר זו לא הבעיה של יהודים בתברון אלא זו בעיה פוליטית. תגיד שזאת הבעיה.

רב שילנסקי (הליכוד):

זה שאנחנו חיים, זה מקומם את אש"פ.

חיים בר-לב (המערך):

אתה הדובר של אש"פ? דבר חדש.

רב שילנסקי (הליכוד):

אתה אמרת מה מקומם אותם ואני אומר מה לדעת מקומם אותם.

חיים בר-לב (המערך):

הדבר השני שעלינו לעשות הוא לפגוע במחבלים ולהצר את צעדיהם. הדבר מחייב היערכות מדעית, היערכות צה"לית, אבל ככל שנפוזר את האביביותם זה יהיה יעיל פחות.

אשר למנהיגים הפוליטיים האש"פיים יש לנקוט לג- ביהם פעולות הרתעה ופעולות הענשה. לא נכמה, לא כדי לצאת ידי חובה אלא כדי להרתיע ולהרגיע את הרוחות. בעניין זה, חברי הכנסת, אין שאלה של יד קשה או יד רכה. היד הדרושה היא יד רגישה, יד נבונה; ולא רק יד, גם ראש.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויוזמה):

זה שכל קשה או שכל רך.

חיים בר-לב (המערך):

הדבר השלישי הוא היערכות בטחונית מתאימה ב-

הואשמו על הסעיף הזה, ואב בית-דין של בית-המשפט הצבאי פסק, באחד התיקים של יהודים שערכו הפגנת מתאה על שלא נותנים קרקעות די הצורך בקריית-ארבע, כי כל השמעת ביקורת על הממשל הצבאי עלידי יותר מעשרה אנשים שנועדו יחד מהווה עבירה על הצו. ומי עניין ומפליא שדווקא אותו שופט הוא זה שישב בראש הוועדה שסגרה את תיקו של בסאם שקעה וציוותה שלא לגרשו מן הארץ. לאלוקים הפתרונות. איפה פה הצדק? איפה פה השמירה על החוק?

אנו חייבים להבטיח חוק בסדר ביהודה ובשומרון לטובת כל התושבים, כדי שלא ייהרגו תושבים יהודים, וזה יהיה גם לטובת התושבים הערבים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
איזה מוח יהודי.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
כן, באמת איזה מוח יהודי, חברי-הכנסת פעיל. אני לפעמים מתפלל לראות עד לאן יכול להגיע המוח היהודי.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
שלך, שלך.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
אדוני היושב-ראש, ברצוני להעיר שתי הערות: א. יש לנו מלחמה לחיים, וכפי שחאינו בליל שבת — יש לנו מלחמה גם למוות עם אש"ם אשר רוצה להרוג אותנו. אני מוכרח לחלוק על דבריו של חברי-הכנסת ברילב. צר לי על הדברים. אפשר להתווכח, יכול להיות ויכוח אם צריך לשבת בבית "הדסה" או לא. אבל אני מתפלל על שאפשר לקום כאן על הבמה הזאת ולקשור את הישיבה בבית "הדסה" עם המעשה שקרה, כאילו אם לא היו יושבים שם לא היו קורים מעשים כאלה. כאילו עם הישיבה בקריית-ארבע השלימו אותם האנשים, כאילו עם הישיבה בגוש-עציון השלימו אותם אנשים. איזה מין דיבורים הם אלה? איזה קשר יש בין הדברים? זה לא קשור כלל לוויכוח שבינינו. יכול להיות ויכוח על המדיניות שלנו, אבל מה זה קשור לישיבה בבית "הדסה"? האם זה מה שעמד מאחורי המעשה המתועב והשפל? הרי ברור לכולנו שמשמעותו של הרצח הזה הוא: יש לנו מלחמה לחיים עם מי שרוצים שלא נחיה כאן, שלא נחיה בשום מקום, לא ביהודה ולא בשומרון, לא בירושלים, לא בתל-אביב ולא בשום מקום אחר. יש לנו גם מאבק עם אוכלוסיה שבחלקה היא עוינת.

אנו חייבים לאפשר לגורמי הבטחון לעשות את הפעולות הנדרשות מבלי לכבול את ידיהם בצורה שאין לה אח ורע. אי-אפשר לעשות זאת על-ידי פניות לבג"צ ועל-ידי התדיינות ושיקולי בג"צ. לא יכול להיות דבר כזה. האם נפעיל את הבג"צ גם לגבי פעולות צה"ל בדרום לבנון? האם נגביל את פעולות הבטחון של הצבא בכל מקום? אני חושב שאיבדנו כל חוש פרופרציה. אם שלטונות הצבא והבטחון בדעה שלהבטחת הבטחון צריך לגרש מסיתים — וזכותם, לדעתי, לעשות זאת. אין זה דבר הנחון לביקורת של בג"צ. אם הצבא חושב שצריך לפוצץ בתים שהם מקור לרצח יהודים — זו פעולה בטחונית. אין היא שונה מפעולה בלבנון, אין היא שונה מפעולה הנעשית במקום כלשהו בלבנון, בלילה, כדי למנוע התקפת טרור עלינו מן הים או ממקום אחר. זה

ישראל ללמוד תורה בציון, לשמוע ולינוק את דבר השם בירושלים — שמואל מרמלשטיין וצבי גלאט, השם-ייקום-דמם, ואת זכרו של תושב קריית-ארבע, אלי הואב, השם-ייקום-דמם.

אדוני היושב-ראש, הרצח המתועב והשפל בחברון בליל שבת, שבו נרצחו מן המארב מתפללים שלווים בשוכם מתפילת ליל שבת, איננו אירוע העומד בפני עצמו. אנו חייבים לדון בו מבחינת היותו המשך — שיא שפלות, אבל המשך לאירועים חמורים, להתדרדרות המצב הבטחוני ברחבי יהודה ושומרון במשך שבועות רבים.

אדוני היושב-ראש, אני בדעה שחובתנו לנתח ול-עשות חשבון נפשנו לגבי המדיניות שהיתה נקוטה בידינו ביחס לפעילות הזאת ביהודה ובשומרון ולהביא לשינויה. אין כאן שאלה של יד קשה או יד רכה. זו הצגה לא נכונה של העניין. השאלה העומדת על הפרק היא יכלתנו, רצוננו — ואם יש לנו רצון תהיה לנו גם יכולת — לאכוף את החוק ואת הסדר ביהודה ובשומרון. לצערי בשבועות האחרונים לא פעלנו כך, לא אכפנו את החוק הקיים ואת הוראות הממשל הצבאי שיש להן תוקף ביהודה ובשומרון.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
חברי-הכנסת בן-מאיר, עליך לבטא זאת לאכוף ולא

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
חברי-הכנסת שמיר, אתה יודע שבענייני השפה העברית אני תמיד מוכן לקבל מה שאתה אומר. בוודאי לאכוף, ואכיפת החוק.

אדוני היושב-ראש, היינו עדים להתפרעויות, לזריקת אבנים, ללילול מוחלט בהוראות החוק ובהוראות הממשל הצבאי.

אני רוצה לקרוא כאן לפני חברי הכנסת דברים שיבהירו להם במה מדובר, מה אומר החוק ביהודה וב-שומרון. ביהודה ובשומרון קיימים צווים בדבר הוראות הבטחון, צו מס' 378 וצו מס' 101, האוסרים פעילות נגד הסדר הציבורי. קיים צו בדבר איסור פעולות הסתה ותעמולה עוינת, האוסר כל התקהלות של עשרה אנשים ויותר במקום שבו מושמע נאום על נושא מדיני, או נושא היכול להתפרש כנושא מדיני, ודיון בנושא כזה. קיים צו האוסר כל נסיון להשפיע על דעת-הקהל באזור באופן העלול לפגוע בשלום הציבור ובסדר הציבורי. העונש הקבוע על עבירות אלה לפי החוק הוא עד עשר שנות מאסר. והנה אנו היינו עדים — כל עם ישראל ראה זאת בטלוויזיה — לדברי הסתה ובלע של ראש עיריית חברון, של ראש עיריית חלחול, של ראש עיריית שכם בסאם שקעה, של הקאדי של חברון, דברים שהם הפכה מוחלטת של החוק. כל בר-דעת ראה זאת, לא צריך הרבה הוכחות, לא צריך פירוש מה היא הסתה, מה הם הדברים היכולים להשפיע על דעת-הקהל באופן העלול לפגוע בשלום הציבור, כאשר אומרים: אנחנו נגרש אתכם בכוח מפה — אתם היהודים. אלה תפירות גסות וחדי-משמעות של החוק.

קשה להאמין היום שיכולנו להשלים עם דברים כאלה, עם הסתה גלויה ופרועה, הסתה ברורה לשפיכות דמים היוצרת גם אווירה של שפיכות דמים. אולם לצערי הרב היתה השלמה עם דבר זה. מעניין שדווקא יהודים

יהודי יש לו נשק והוא יכול להשתמש בו להגנה עצמית.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני רוצה לדעת אם לשבור זכויות ברמאללה זה הגנה עצמית.

היו"ר י. ברמן:

חבר-הכנסת פעיל, הוא רשאי שלא לענות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

הוא יכול לענות כמה שהוא רוצה. אין לו תשובה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

ההצעה האחרונה — אדוני היושב-ראש, לנוכח מה שקרה, לנוכח מה שעלול לקרות מבחינת הבטחת בטחונם של היהודים הנמצאים בחברון, המתפללים בחברון והעובדים בה, הגעתי למסקנה זו: אני משוכנע היום שאין דרך אחרת להבטיח בטחונם של יהודים הנמצאים בחברון אלא באמצעות קיום ישוב יהודי גדול בחברון. רק כך נוכל להבטיח זאת. בגלל הייחוד של חברון אנחנו חייבים לנהוג כך, כי נוכחות של ישוב יהודי בתוך חברון גם תחזק את הבטחון.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

ואתה תשב בירושלים כשאחרים נהרגים שם.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

זמשפט אחרון — לפרעני חברון אני רוצה לומר: לא יעלה בידכם להוציאנו מחברון. לא עלה בידכם בתרפ"ט ולא יעלה בידכם היום. —

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

יעלה. אתה תצא מכל השטחים הכבושים, חבר-הכנסת בן-מאיר.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

— ולא יעלה בידכם לחסל את הישוב היהודי בחברון. לא תצליחו.

(חבר-הכנסת א. אבנרי קורא קריאת ביניים)

הישוב היהודי בחברון יעלה ויפרח כפי שיעלה ויפרח הישוב היהודי בכל מקום בארץ-ישראל.

וכפי שאמר הנביא ירמיהו: "עת צרה היא ליעקב וממנה ייוושע". וכפי שאמר הנביא יחזקאל: "אעבור עליך ואראך מתבוססת בדמייך ואומר לך: בדמייך חיי, ואומר לך בדמייך חיי".

אורי אבנרי (מחנה שלי):

לא הדם שלך.

היו"ר י. ברמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת עקיבא גוף, מטעם התנועה הדמוקרטית, ואחריו — לחבר-הכנסת טולידאנו.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

משאת-נפש: בדמייך חיי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

גיבורים שולחים אחרים.

עקיבא גוף (התנועה הדמוקרטית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני

אותו דבר. אלה פעולות הבאות למנוע פעולות התקפה, רצח, זריקת אבנים, התנכלות ליהודים. מה עניינה של ביקורת משפטית בנושא זה? אי-אפשר לנהל כך את העניין, ואני חושב שחייבים לתת את הדעת על הנושא הזה.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר גם דבר הקשור לזכות הגנה עצמית ואני רוצה להבחין פה באופן ברור בין שני דברים: איש אינו מציע כאן שמישהו יטול את החוק לידיו. אדוני סגן ראש הממשלה, אני מתייחס גם לדברים שאמרת אתמול. איש אינו מציע שמישהו יטול את החוק לידיו. יש במדינת ישראל מי שמופקד על קיום החוק, וביהודה, בשומרון ובעזה מופקד צה"ל, ולכולנו יש אמון בצה"ל ובשירותי הבטחון. אבל יש עניין הנקרא: זכות ההגנה העצמית. זכות ההגנה העצמית היא אחד הדברים הטבעיים בעצם קיום האדם כאדם.

סגן ראש הממשלה י. ידן:

למה אתה מתייחס? לדברי אתמול — איפה?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אני מתייחס לדבר-האמול בשיבת הממשלה לגבי עניין קיום החוק ביהודה ובשומרון.

סגן ראש הממשלה י. ידן:

אתה היית בשיבת הממשלה?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אדוני סגן ראש הממשלה, אתה יודע שכדי לדעת מה קורה בשיבת הממשלה לא צריך להשתתף בשיבת הממשלה. זה חשבון, אדוני סגן ראש הממשלה? די לקרוא את העיתונים. לפעמים אני חושב שאני יודע טוב יותר ממי שיושבים בשיבת הממשלה. אם כן, אל תשאל אם ישבתי בשיבת הממשלה. אני מסתמך על מה שכתוב בעתון, ובדרך-כלל אני יודע שזה מדויק למדי. אבל אם אין זה קשור אליך כ-אין זה קשור אליך.

סגן ראש הממשלה י. ידן:

אינני יודע מה המקורות שלך. על מה אתה חולק? תגיד לי על מה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אתה יודע מה? — על לא כלום. בואו נדבר לגופו של עניין. אמרתי כבר שאיש אינו אומר שמישהו יטול את החוק לידיו, אבל יש עניין של זכות הגנה עצמית. במ"גילת האו"ם, בסעיף 51 המפורסם, מוזכר שכל המדינות יש להן זכות הגנה עצמית, ובאנגלית כתוב שזו זכות inherent, ובצרפתית — naturel. אני חושב שצריך לבחון מחדש את התוראות הגיתונת בעניין זה לחיילי צה"ל, ולא צריך שקצין בכיר בצה"ל יעמד מול הטל-וויזיה ויתפתל במשך רבע-שעה ויסביר לעם הזה איך נפלט כדור בכיוון ערבי שבא עם סכין כדי להרוג אותו, איך קרה בכל-ימות שהוא ירה. לנו יש מוסר יהודי האומר: "הבא להרגך, השכם להרגו". מי שבא עם סכין, מי שבא עם אבנים ומאיים, יש זכות הגנה עצמית, ולנו יש נשק כדי להשתמש בו. פעמים רבות אמר ראש הממשלה — —

מאיר פעיל (מחנה שלי):

יש לי שאלה אליך בעניין הגנה עצמית.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אינני רוצה לענות על השאלה שלך.

משפחות פה, תשע משפחות פה — יוצר במידיו מקומות נוחים להתקפות טרור, מלכודות-מוות שקשה להגן עליהן. חציית התנחלות, חציית המנעו ממנה היא הרע מכל העו-למות.

אמרתי, אדוני היושב-ראש, כי מי שאומר שכולם אש"פ אומר לסגת מהכול. נציג המערך השווה פה היום את אש"פ למתחרות. האמירה הזאת, רבותי חברי הכנסת, היא אולי אחד הנצחונות הגדולים ביותר שאש"פ נחל כאן בבית הזה. נציג האופוזיציה הגדולה, מי שמתיימר להיות שר הבטחון בממשלת-הצללים יצר את המסקנה האפשרית שהמוטיבאציה של שארית הפליטה של ניצולי המחנות, שניסתה להקים את הבית היהודי בפניה אחת בעולם, שווה למוטיבאציה של מי שהם שבועי מדינת, שיש להם הכול ורוצים, עלינו, על הריסותינו — עוד.

ואב כ"ץ (המערך):

אתה מתווכח עם — — — שאתה בנית אותו.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):

חברי הכנסת כ"ץ, אשמח מאוד אם יעלה לכאן חבר-הכנסת חיים בר-לב ויאמר שדבריו לא הובנו או אני, מקצור השנתי, לא הבנתי, אבל אנחנו נקרא את הפרט טוקול — לדאבוני ולהפתעתי הוא אמר זאת כאן עכשיו, הוא אמר זאת הבוקר בפורום אחר, זהו, רבותי חברי הכנסת, עיוות של ההיסטוריה, כי הוויכוח איננו, בשום פנים-ואופן, בין עם כבוש לעם כובש. הוויכוח הוא בין עם המתנגד על נפשו לבין תקופנים רצחניים הרוצים את הכול.

אדוני היושב-ראש, ממחר בבוקר יש להוציא מחוץ לחוק את הוועדה להכונה לאומית. יש לענוש בחריפות את משתתפיה, בהתאם לחוק לקיים, כמסיתים. ממחר בבוקר יש לקיים התייחסות תקיפה ורצינית גם כלפי זורקי אבנים. זורקי אבנים הם לפעמים מסוכנים יותר מידוים. יורים עושים מעשה קיצוני; זורקי אבנים נותנים את התחושה הזאת שאפשר, שמים עוד — זוהי תחילתה של הרגשה כלל-לאומית —

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
להתחיל לגרש גם אותם.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):

— ממחר בבוקר, אדוני היושב-ראש, יותר הגנה יהודים יושבי יהודה ושומרון. זו איננה חלמה של אחר המעשה. בבית הזה דנו בכך. בוועדות שונות דנו בכך. הם התלוננו, הם התריעו, הם אמרו: אנחנו מרגישים את עצמנו כמי שאינם מוגנים. מוכן שאין להצדיק התפרשות וצריך לקיים חוק וסדר. אבל יש להם תחושה, אולי סובייקטיבית אבל היא קיימת, של חוסר הגנה.

לפיכך, רבותי, אני מבחין הבחנה מוחלטת בין יושבי קריית-ארבע ועפרה, אלה שבבשרם באו לשבת והם דורשים הגנה, לבין הפרובוקאציות הבלתי-נכבדות, שצריך לעקור אותן מיד, של זה הקרוי הרב כהנא ותומכיו.

אבל ממחר בבוקר, אדוני היושב-ראש, נשעה מאמץ לאתר את הפרועים, כדי שלא לפגוע בציבור שלם על-ידי ענישה קולקטיבית. ממחר בבוקר קריית-ארבע גדולה יותר, חזקה יותר. תודה.

היורי י. ברמן:

רשות הדיבור לחברי הכנסת טולידאנו, ואחריו — לחברי הכנסת וילנר.

שולח תנחומי למשפחות ההרוגים, לבית קריית-ארבע, וברכות מחפא לפצועים, נשים, נערים, תלמידים שנרצחו ונפצעו מגנם, כשהם הולכים מתפילת שבת לביקור שבת, בלא נשק.

הדיון היום, חברי הכנסת, הוא בפרשת-דרכים צרה מאוד בין מאבק בקבוצות של פשע לבין התלקחות כללית ביהודה ובשומרון, הדיון פה המעשים שלנו יקבעו אם בחברון תהיה עוד התדרדרות, עוד אירוע כואב, נורא אבל מוגבל מבחינה היסטורית, או שיהפך לתבערה כללית בעקבות הפעולות שנעשה, כתוצאה ממעשינו או ממח"דלינו אם נגבש בכך את תושבי יהודה השומרון למאבק כולל.

תקפות, רבותי חברי הכנסת, איננה סתירה ללי-בהאליות. צריך ואפשר להכות ללא רחם בקבוצות הטרור; צריך ואפשר ליצור תחושת הרתעה, אבל לא צריך — וזה מסוכן — לראות בכל יושבי יהודה השומרון מיקשה אחת ולהפעיל כלפיהם, לקולה או לחומרה, אמת-מידה אחידה. לא חומרה כלפי כולם ולא ליברליות כלפי כולם. הבחנה.

יש בבית הזה — ושמענו זאת כאן היום ושמענו זאת בפורומים סגורים יותר — מי שאומרים שכל ערבי יהודה השומרון הם אש"פ. מי שאומר כך יוצר את המטרה לירות את החץ אליה כדי להצדיק את הדרשה לעזוב הכול, להרים את הידיים.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
תקחא למשאל-עם ותיווכח שכל תושבי הגדה הם אש"פ.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):

מי שאומר כך אומר שצריך לסגת מיהודה ומשומרון היום. מתר יהיה משאל-עם גם בעכו, גם בישי וגם בחיפה וצריך לעזוב הכול, לפרש מהכול, צריך להיכנע. אבל מאידך גיסא, רבותי חברי הכנסת, גם אי-אפשר לקיים מדיניות של "חצי-הריון", מי שתמך באוטונומיה — וכאן תמכו בה 90 חברי כנסת — המסקנה העיקרית מהמחייבת מתמיכה זו היא התנהלות מאסיבית, כדי שלא להשאיר את השטח כולו ברצף טריטוריאלי ערבי המוכרח להיהפך או למדינה פלשתינאית.

(חברי הכנסת מ. פעיל קורא קריאת-ביניים)

מי שמדבר על אוטונומיה אומר שבאוטונומיה הזאת יהיה גם ישוב יהודי מאסיבי, ולא — זה ייהפך למדינה פלשתינאית.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מי, מי, מי אומר זאת? אתה אומר זאת.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):

אני אומר לך זאת בתור מי שהצביע בעד האוטו-נומיה.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתה לא ידעת על מה הצבעת.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):

אם עברנו מהרעיון של פשרה טריטוריאלי לאחדות כל השטח הזה, אחדות כל השטח הזה אין פירושה שכל השטח ערבי. אבל מי שמנחיל בית נשים בחברון, שבע

דברי חברי הכנסת משה שמיר. אני שומע כל דבר, זה ההבדל בינינו.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
אני מדבר בצורה תרבותית. כאשר הייתי שם לא היו דיבורים כאלה. אין טעם להטיל זאת על גוש-אמונים.

שמואל מולידאנו (התנועה לשינוי ויוזמה):
אם זה המצב — אשמח לחזור בך.

מן העתונים אני למד כי כל הדוברים באסיפת אמש בקריית-ארבע היו מאוחדים בדעה כי "אם צה"ל לא ינקוט מדיניות תקיפה יותר ייאלצו תושבי הקריה לקחת את העניינים לידיהם."

רבותי, חברי הכנסת, האם הינכם ערים לסכנה שב-חבר? האם הינכם ערים לסכנה האיומה המרחפת על מדינת ישראל אם ציבור קנאי וחמוש זה יקח את העניינים לידיהם ויפעל בחברון וביתר ערי יהודה ושומרון ככל העולה על רוחו? האם לא הגיעה העת לומר לצעירים משיחיים אלה: ד"ר עד כאן ולא יותר? יש ממש-לה בישראל והיא ורק היא המוליטה והמבצעת. אני שואל את אנשי קריית-ארבע: האם רק לכם יש מנופול על לקיחת העניינים לידיהם? מה יקרה אם אלפי צעירים, קצינים וחיילים משוחררי צה"ל, המשוכנעים בכל לב שדרככם תמיט אסון על ישראל, מה יקרה אם גם הם יקחו את העניינים לידיהם?

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
האם בסיטואציה הזאת, אחרי הרצח הזה, הבעיה היא גוש-אמונים? האם זאת הבעיה?

שמואל מולידאנו (התנועה לשינוי ויוזמה):
אדוני, פתחתי בדברי, יותר מכל נואם אחר (א) בהבעת כאב על מה שקרה; (ב) אני עובר עכשיו לבעיה שהיא, נדמה לי, משולבת של גוש-אמונים מזה והקיצור-נים הערכים מזה.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
האם זה אותו דבר?

שמואל מולידאנו (התנועה לשינוי ויוזמה):
חברי הכנסת נוף, אילו היתה לי שליטה על אש"פ הייתי מדבר אליהם. אני מדבר אל ציבור שכול, אולי, לתקן אותו. זה כואב לי, שם לא כחאב לי.

מעל במה נכבדה זו הריני פונה לכל הטוענים לחוקה על הלאומיות הצרופה והנאמנות לישראל: אל תגדישו את הסאה. סבלנותו של ציבור גדול, מתקדם, ליב-ראלי ושופי מתקרבת לקיצה. עשו כל שברצונכם וכל שביכלתכם להשפיע בדרך דמוקרטית מקובלת, אך אל תעזו להשתמש בנשק שניתן לכם למטרות שלא לשמן הוא ניתן, אל תהינו לקחת את החוק לידיכם, סן תמיטו אסון על כולנו.

ולממשלת ישראל יאמר: יש לפעול בתקיפות נגד המחבלים ומשתפי הפעולה אתם, מדיחים ומסיתים, מידי אבנים ומבערי צמיגים. גיבוי של ציבור על כל גוני מובטח לכם. בשום פנים אל תיגררו אתר תביעות ולחצים לפגיעות באנשים חפים מששע ולענישה כוללת. פעולות מעין אלה רק יעמיקו את השנאה ויגבירו את הטרור. באותה מידה של תקיפות עליכם לפעול נגד מפירי סדר ומלבי שואה של תנועת "כך" ודמיהם וקיצוניים יהודים אחיהם, כי בנפשנו הדובר.

שמואל מולידאנו (התנועה לשינוי ויוזמה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עם כל בית ישראל מבכה סיעתנו את הרוגי הרצח המחריד בחברון, משתתפת באבל של המשפחות השכולות ומאחלת החלמה מהירה לפצועים. עם כל בית ישראל אנו קובעים כי זהו רצח שפל ומתועב שיש לו שתי מטרות ברורות: האחת — הרג לשמו; והשנייה — חבלה בתכנית השלום ובמשא-ומתן על האוטונומיה. מאז כמה הציונות לא נרתעה מטרור, ואין בלב ספק שגם עתה לא ישיגו מבצעי הטרור את זממם ומטרותיהם. בעניין זה מאוחד כמעט כל הבית הזה וכל האומה הזאת.

אני סומך על צה"ל ועל מערכת הבטחון על כל גוניה, ואפילו על הממשלה הזאת, שירדעו כיצד לטפל במ-רצחים ללא איבוד עשתונות. נאמנים עלי חברי ראש הממשלה שאמר בשיבת הממשלה אמוול כי "דרושה מדיניות מאוזנת ושקולה שתענה לצרכים לטווח ארוך ולרצוננו לחיות בשלום ובדו-קיום עם התושבים הער-בים."

אנו שוללים מכול וכול את ההתקפות שלוחות-הרסן של אנשי גוש-אמונים וחסדי הרב כהנא על מערכת הב-טחון והעומד בראשה. במקום להכות על חטא ולבקש ממנו ומעם ישראל סליחה וכפרה על אשר עוללו לנו יש להם העז להאשים את מערכת הבטחון, העושה ימים כלילות — ועד כה בהצלחה רבה — כדי לשמור על רגיעה בשטחים המוחזקים. אין הם מבינים שרגיעה זו היא סם חיים למדינה וכי זהו יעד לאומי ממדרגה ראש-ונה.

אדוני יושב-ראש הכנסת, כנסת נכבדה, גדלתי ותו-נכתי בבית דתי. אבי המנחה לימדני שהדות היהודית מצווה על סובלנות, אהבת הוולת, ואי-פגיעה בתפים מפשע ועל קדושתו של השלום כערך. והנה באים אנשי גוש-אמונים וגורמים עוול מרועים לדת ולמסורת היהודית. הם מופיעים בכלי-התקשורת למיניהם בשם הדת, כב-יכול, ומטיפים לאיבה תורמית. חזינו בהופעתו של רבה של ישיבת-ההסדר בתברון מעל מסך הטלוויזיה. קיוויתי בכל לב שירגיע את הרחוק, שידבר על אהבת האדם, על אהבת הוולת, שיפנה לקבוצות השוליות הקיצוניות ויבקשן לרסן את עצמן. ומה היה המסר של הרב? — יד קשה ונקם, ליבוי יצרים והעמקת האיבה. שואל אני את עצמי: היכן הם רבני-האמט של ישראל ומדוע נדם קולם? גוש-אמונים תובע, למעשה, מצה"ל שיעשה מע-שים הנוגדים את ערכי היהדות והתקומה הציונית. הם התאספו בקריית-ארבע ודיברו על "גאולת דם", ובכך רוצים הם להחזירנו לתקופה אפלה, חשוכה. ומה פירושה של "גאולת דם"? או אם לא הריגת אנשים מכל הבא אל הדי ולא כל אבחנה? הם רוצים שצה"ל יספק את יצרי-הם, ואם אין הוא עושה זאת יש לפטר את העומד בראשו. הם רוצים שצה"ל יפעל בדרכים שימיטו עלינו אסון הן מבחינה פוליטית והן מבחינה ערכית-מוסרית.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):

למען הדיוק זו לא היתה אסיפה של גוש-אמונים אלא של כמה מתושבי קריית-ארבע.

צ'רלי ביטון (תחזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כולם אותו דבר.

שמואל מולידאנו (התנועה לשינוי ויוזמה):

חברי הכנסת צ'רלי ביטון, אני רוצה לשמוע את

היו"ר י. ברמן :

רשויות הדיבור לחבר-הכנסת וילנר, בשם סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, ואחריו — לחבר-הכנסת לר-רינץ מטעם סיעת אגודת ישראל.

מואיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש להצטער עמו-קות על המשך שפיכות הדמים של יהודים וערבים. הבעיה היא כיצד למנוע שפיכות דמים, כיצד להגיע לשלום ולבטחון.

אין דרך אחרת אלא זו : פירוק כל ההתנחלויות, נסיגה מהשטחים שנכבשו ב-1967 והסכמה להקמת מדינה פלשתינאית בצד מדינת ישראל, במסגרת של שלום כולל ובר-קיימא. כל עוד יש כיבוש, כל עוד יש שלטון בכוח הזרוע על עם שני, לא יהיה בטחון. זה הנסיון של כל המצבים הקולוניאליסטיים. זה המצב אצלנו.

חיים קורפו (הליכוד) :

באפגאניסטאן אין התנחלויות.

מואיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
הממשלה עשתה הכול כדי להתגררות —

יודאן עמשי (התנועה לשינוי ויזמה) :
רק חסר שתגיעו לאפגאניסטאן.

מואיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
— באוכלוסיה הפלשתינאית בשטחים הכבושים ובעם הפלשתינאי כולו. הממשלה הטילה עוצר לא פעם אחת על ערים שלמות ומחנות פליטים ; ביצעה מאסרים ממוניים ; המשכיה בשיטת העינויים וההתעללויות בבתי-הכלא ומחנהזה להם ; אסרה פעילות פוליטית ; גירשה פלשתינאים כמנהג שלטונות בריטאניה בזמן המאנדאט ; הפגיה בגאון מדמיע הפגנות נשים ותלמידות ברמאללה ובמקומות אחרים ; נציגיה רצחו בדם קר תלמיד בן 17 בכפר ענבתה ; היא העניקה חנינות לרוצחי ערבים, שדה ולדרמן ; טישטשה את ההתנגשות השפלה של שני חיילים בנהג מוגית פלשתינאי בירושלים ; כוחותיה התפרצו לבתי-ספר, היכו תלמידים ומורים ; שליחיה ריססו ברעל מטעי זיתים ושדות חטים ; ב"לילות פטישים" בחלחול ובמקומות אחרים הרסו מכוניות, שברו שמשות ופרצו לבתים ; הנחיתו מכות רצח על ילדים ותלמידים בשל הנפת דגל פלשתינאי. זכותו היא של כל פלשתינאי להניף את דגלו הלאומי, ועלינו לכבד זאת.

אנו מוחים על כל אלה מתוך האינטרס של ישראל, מתוך האינטרס של השלום, מתוך ראייה מפוכחת של המצב הפוליטי באזור ובעולם והפרספקטיבה של התפתחות. אנו מוחים על גירוש ראשי הערים של חברון וחלחול והקאדי של חברון ; אנו מוחים על כך שהממשלה מתנהגת כמו גנבים בלילה. מרמים, משקרים, מנתקים את הטלפון של עורכת-דין, של ראשי הערים, כדי שלא יוכלו לפנות לבג"צ. אנו מוחים על הטלת העונש הקולקטיבי על הערים חברון וחלחול, על ענבתה ומחנות פליטים ; אנו מוחים על הרס הבתים במרכז חברון ; אנו מוחים על הפקעת הבתים הנוספים במרכז חברון וגירוש דייריהם לרעוב, כאילו לא היו בני-אדם ; אנו מוחים על האיום בגירושם נוספים ; אנו מוחים על פתיחת חנויות בכוח הצבא. מזהירים אנו : המדיניות של הממשלה, השרים שלה, בשטחים הכבושים תפעל באורח בלתי

נמנע כבומרנג. הממשלה מלבה את אש המלחמה, מלבה את שפיכות הדמים.

אשליה מסוכנת היא המחשבה שאפשר בדם ואש להכניע בימינו עם הנחות תחת כיבוש קולוניאלי ושואף לחירות ונתמך על-ידי דעת-הקהל בעולם כולו.

חברי הכנסת, מדיניות ה"רק כך", מדיניות "היד החזקה" — תוחלט עליה לפני ההתקפה על המתנחלים בבניין "הדסה". התכנית לגרש את ראשי הערים ומנהיגים אחרים — עובדה מקודם. נכון, יש לכל זה קשר עם המשא-ומתן על האוטונומיה. המטרה היא לשבור את ההתנגדות לכיבוש ולתכנית האוטונומיה, שאינה אלא תכנית להנצחת הכיבוש. המטרה היא פוליטית — למצוא, אולי בכל-זאת, קווילינגים לאוטונומיה של הביוב.

השלב החדש הוא השלב של הגברת מדיניות הדיכוי והפעילות הסיפוח הווחל. העיתוי קשור גם עם תכנית ההפקעות המתוכננת. 120,000 דונאם תובטחו לראשי גוש-אמונים, כתוצאה מהפקעת אדמה פרטית, למען הרחבת ההתנחלויות. השלב החדש החל עם התלטת הממשלה לבצע התנחלויות במרכז העיר חברון ובערים אחרות בגדה. כאשר הממשלה קיבלה את ההחלטות האלה אמר ראש עיריית חברון, פואד קוואסמה, לפי "דבר" מ-28 במאס 1980 : " — — — ממשלת בנין רוצה לדחוף אותנו לחזית-הסירוב, ממש מכריחה אותנו להרים את קולנו. אחר כך אומרים : הנה, הם קיצונים. מי קיצוני ? אני קיצוני ? אני נכנסתי לתל-אביב ותפסתי את הבתים ? "

אחרי התלטת הממשלה מ-10 בפברואר הגשנו הצעת אי-אמון לממשלה בעניין ההחלטה לנחל את מרכז חברון. הוחרנו בפני התוצאות. אני מצטט מה שאמרנו : "האם לא ברור מה תהייה התוצאות לטווח קצר ולטווח ארוך ? האם מעוניין רוב הציבור בישראל להמשיך לחיות על הר-געש ? במדיניות זו אתם, חברי הממשלה, אחראים להמשך שפיכות הדמים ולהרס השלום. ההתנחלות בחברון היא צעד מתגרה להיפוך הגדה". זאת אמרנו לאחר שקיבלתם את ההחלטה הפאטאלית על שלב חדש של ההתנחלות.

מה שהממשלה עושה בשטחים הכבושים הוא פשעי מלחמה לפי החוק הבין-לאומי, מעשים של הפרת זכויות האדם. לטווח ארוך אנחנו מזהירים אתכם. אתם פועלים נגד האינטרסים של עם ישראל, לא רק נגד העם הפלשתינאי. אתם פועלים נגד עצם קיומה של מדינת ישראל באזור הזה, אתם מסכנים את הבטחון ומונעים שלום. אמנם יש לכם גיבוי מצד קארטר וסאדאת, אולם האשליה שלכם שעל-ידי הגיבוי הזה אפשר יהיה בשנות ה-80 של המאה ה-20 להמשיך בהרפתקה הקולוניאלית שלכם היא אשליה מסוכנת. עברו הימים שניתן לקיים שלטון על עם אחר.

בגדה המערבית וברצועת-עזה שובתים כל חלקי הצי-בור. מועצת הבטחון מתכנסת. לא תוכלו לגרש את כל העם הפלשתינאי. לא תוכלו לאסור את כולם, ודאי לא להשמיד. צריך לשים קץ לטירוף הגזעני הזה נגד העם הפלשתינאי. זהו אינטרס ישראלי לא פחות מאשר אינטרס פלשתינאי. הרי המצב הזה מביא לכך שבחור ישראלי החיים נמאסים על רבים, בגיהנום הזה של שפיכות דמים בלתי-פוסקת והתדרדרות כלכלית, חברתית ומסרית.

מעל במת הכנסת, בשם האינטרס האמיתי של ישראל וכבודו של עצמו, ברוצני להביע סולידאריות עם תושבי השטחים הכבושים, הנשים, הגברים, התלמידים, המורים,

אדוני היושב-ראש, אני משבח את האופוזיציה על שוויתרה הפעם על הגשת הצעת אי-אמון בגלל האירועים בחברון. אני מקווה שהפעם הרוב הגדול של הבית יתאחד בסיכום ובגינוי הרצח המתועב. אני משבח את הוזהירות של הממשלה, שלא החליטה בחפזן ומסרה את כל ההצעות והרעיונות לוועדת השרים לענייני בטחון, כדי שהסיכום יהיה מתון ויתקבל מתוך יישוב-הדעת. אני מצוין לשבח במיוחד את ראש הממשלה, שקבע כי האחריות היא על הממשלה כולה, ולא על שר אחד, אף ששר הבטחון באביבית, מעל הבמה הזאת, לקח את כל האחריות עליו. כי אמנם כן, בממשל תקין אין אחריות של שר יחיד, והולווי והממשלה על כל שריה יקבלו תפיסה זאת כעקרון, לפחות במה שנוגע לעתיד, ויילכו לאור העקרון הזה לאורך כל הדרך.

לגופו-של-דבר, אנחנו חייבים למצוא את האיוון: יד חזקה כלפי הרוצחים והמסיתים לרצח שדינם, לעניות דעתי, כדיו רוצחים, והתחשבות מרבית בכל מי שראויים לכך לפי התנהגותם.

כתוב שכאשר יעקב אבינו בירך את הנכדים הוא שיכל את ידיו. רש"י מפרש שזה מלשון שכל. לפעמים צריך לא רק במוח, צריך שגם הידיים יפעלו בשכל, בהרבה שכל. לכן אנחנו צריכים למצוא את האיוון, כאשר המטרה והייעוד הם שלום מרבי, אם אפשר — עם כל ארצות ערב, ובינתיים עם אותן ארצות ובאותה מידה שהדבר אפשרי לגביהן. אין כל סתירה בין שני הדברים שאני אומר כאן, כי בעד שלום מותר וכדאי לוותר, והייתי אומר אפילו לוותר הרבה, ובלי שלום, וכל זמן שלא זכינו עדיין לשלום, חייבים להגן על כל גוש בישראל בכל האמצעים, ולפעמים גם ביד חזקה.

לעמי העולם ובמיוחד לארצות אירופה יוגד כי אין ספק שהעידוד הרב שניתן בזמן האחרון לרעיון הקמתה של מדינה פלשתינאית ולאש"פ השפיע על הקיצוניות הערבית ועל מה שקרה בחברון. לכן לא תוכלו להגיע מצפונם ולומר "ידינו לא פשנו את הדם הזה". כן של אומה שתקיימנו אני פונה אליכם, בני אומות העולם, תחשבו ותתקנו דרכיכם. זיכרו שזה המבחן השני בדורנו. במבחן הראשון לא עמדתם. עברתם על הצו האלוהי "לא תעמד על דם רעך" בזמן השואה; מי מכם — ב"קום ועשה", ומי מכם — ב"שב ואל תעשה". זו הפעם השנייה בדור הזה שאתם עומדים בפני מבחן. חוששני שאינכם עומדים במבחן כראוי כאשר אתם נותנים עידוד לדוגלים בהקמת מדינה פלשתינאית ולאש"פ. התוצאות אינן מאוחרות לבוא.

אדוני היושב-ראש, טוב שהפעם רוב חברי הבית מתאחדים, אבל אני תמיד מצטער כאשר אני רואה אחוזות במשפחה בעת שהיא יושבת שבעה. כאשר קורה אסון טראגי במשפחה, מתאחדים. הייתי מאחל למשפחה שלנו, למשפחה היהודית, שנוכל להתאחד גם כאשר טוב לנו, או כאשר לא כל כך רע לנו, כפי שאנחנו יודעים להתאחד, לצערנו, בעת שאנחנו יושבים שבעה, בזמנים קשים.

אני מסיים את דברי, אדוני היושב-ראש. אשמיע מכאן דברים על תפיסת ישראל סבא. משתר ילדותנו למדנו שאין אדם נוקף אצבע מלמטה אלא אם כן מכריזים עליו מלמעלה. אנחנו מאמינים שכל מה שקורה הוא השגחה של הקדוש-ברוך-הוא. כאשר המקל מרביץ אין בו כוח להרביץ — מישוה מכוון את המקל והמישור

הפועלים והפלאחים. אנחנו אומרים להם: יש גם ישראל אחרת, שאנחנו מייצגים אותה; אנחנו סולדים ממעשי הדיכוי של ממשלת בגין ונאבקים נגדה; אנו נאבקים למען החירות שלכם והחירות שלנו בשתי מדינות עצמאיות, פלשתינא בצד ישראל.

חברי הכנסת, כל ההתפתחות הזאת מגבירה את סכנת הפאשיזם בתוך ישראל. כנופיות פאשיסטיות מזוינות של גוש-אמונים והמתנחלים מבצעות פוגרמים באוכ-לוסיה הפלשתינאית, אנשיון מתהלכים חפשי ומתפרעים גם בזמן העוצר, שהוא לערבים בלבד. הם תוקפים ופוצעים אפילו חיילי צה"ל ואינם נעצרים. הם מאיימים בגלוי שר בממשלה מעודד אותם ומעלה לדיקטטור מיועד. אבל סכנת הפאשיזם נובעת לא רק מגוש-אמונים ומהשר שרון אלא גם מעצם המשך של מדיניות הכיבוש והמלחמה. איך ייחנך שתהיה מותרת הפצת כרוז של הרב כהנא שבו הוא קורא לגרש את כל הערבים מן הארץ?

המנהיגים הפלשתינאיים בשטחים הכבושים, ולא רק בשטחים, מוכנים לשלום אתנו. זה לא נכון שהדומינאנטיות בעם הפלשתינאי היא לקיצוניות. הקיצוניות היא כן, בספסלי הממשלה ובספסלים רבים בכנסת. ראש עיריית חברון, ראש עיריית שכם, ראש עיריית רמאללה ואחרים אמרו לפני משלחות ציבוריות מישראל, מחוגים שונים וממפלגות שונות, שהם מוכנים לשלום עם ישראל על בסיס של הקמת מדינה פלשתינאית בשטחים שנכבשו ב-1967, לא במקום ישראל אלא בצד ישראל. כל התס-בוכת הזאת, כל שפיכות הדמים הזאת היא רק מפני שאתם רוצים לשלוט על עם אחר, שהוא מוכן לשלום אתנו. לכן גוברת ההתנגדות לכיבוש לא רק בשטחים הכבושים אלא גם בישראל ובעולם כולו. אתם מבודדים לגמרי.

ולבסוף אני רוצה לומר שיש גם קולות תבונה וקולות ריאליסטיים במדינת ישראל. בגלל קוצר הזמן אני רוצה לצטט מה שפורסם ב"הארץ" במאמר ראשי מיום 4 במאי 1980: "אין עם שיכול לשטון זו אלא בחריקת ישיניים; החדרת מתנחלים יהודים לשטחים המצוקים בכיבוש צבאי והמאוכסלים בצפיפות על-ידי ערבים מוכ-רחו, בנסיבות שנוצרו ב-1980, לדרבן להתנגדות תקיפה. המתנחלים שנואמים על ערביי השטחים עוד יותר מאשר חיילי צה"ל." והיום כתב "הארץ", במאמרו של יהודה ליטני: "כל עוד יתגוררו פלשתינאים בשטחים ימצאו להם מנהיגים. ומי שחושב שבאמצעות הגלית תיבלם פעילות ההנהגה התומכת באש"פ אינו אלא טועה. את האשם בהתדרדרות אי-אפשר לתלות באישיות זו או אחרת אלא במצב הפוליטי, ורק פתרון פוליטי יגרום רגיעה במצב".

ופתרון פוליטי יכול להיות רק אחד: עצמאות להם ולנו, ודריקים בשלום.

הייר. י. ברמן:

רשות הייבור לחבר-הכנסת לורינץ, ואחריו — לה-בר-הכנסת משה שמיר.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נבבדה, אני מתחיל בתפילה לה, אני מתפלל לרופא חולים שישלח רפואה שלמה לפצועים, אני מתפלל לה, הכול-יכול שיתן נחמה למש-פחות השכולות, מתפלל למלך גואל ומושיע, שישענו ויגאלנו בגאולה שלמה, כי בדרך הטבע, רק בכוחות עצמנו, קשה לראות פתרון למצבנו המסובך.

קבוע. העניין הוא שיש גורמים אובייקטיביים של בלימה — ויש לעומתם גורמים של עידוד והמצאה. אין הדבר נתון רק למידת כושר הרצת של העולם הערבי. יש גורמים הבולמים אותם ויש גורמים המעודדים אותם. האסון שקרה לנו בשנתיים האחרונות הוא שממשלה שאמורה היתה להיות ממשלת הכבוד הלאומי וממשלת הציונות הגדולה והשלמה עלתה על קר מדיני המהווה בעצם את התמרץ הבולט והראשי היום להתקפה נוספת — ליתר יוזמה, ליתר חוצפה, ליתר העזה וליתר גמול ברציחות ובטבח כלפי יהודים. כיוון שפירושה של המדינה ניות הזאת הוא ישראל מתחשלת, נסוגה, מדינה המוכנה להתחשל למען מה שקוראים "שלום".

שמענו היום את שר הבטחון. לצערי התברר מנאמרו כי הוא לא היה מוכן לשעה הרצינית הזאת במידה מספקת וראויה. היו בנאומיו תברקות ואילתורים פה ושם, אבל היה זה נאום רע, בנוסח: "חבריה", יש שיתות על האוטור גומיה, חייבים להחזיק פרופיל נמוך, כי שיתות האוטור גומיה מחייבות אותנו לשבות את לב הערבים המקומיים, לפצות אותם ובדודאי מחייבות אותנו לנהוג יפה כלפי המצרים וכלפי האמריקנים".

האמת היא שתכנית האוטונומיה פעלה בעצם כתמרץ אנטי-ישראלי עצום בעולם הערבי כולו, בידיעה שהשלב הראשון של דחיקת ישראל מזירתה, משומרון ומעזה ונשג, ויש ללכת קדימה, לדחוף הלאה, כדי להשיג את השלב הבא.

יש כמה ביטויים, אדוני הישבה-האש, שרק עלי-די בדיקת תכנם האמיתי נוכל להבין את משמעותם לגבי מצבנו לאמיתו, אם כי משתמשים בהם הרבה, ללא הבנה.

את הביטוי "מות קדושים" שמענו היום בלוויה בהר-הצל. יש לבדוק את אמיתו של הביטוי "מות קדושים". אמיתו היא שאנשים שהתפללו בחברון ונקלעו למקום הרצח היו אנשים שקדושת האמונה שלהם היתה רעל ומעבר למקרה כזה או אחר של חיים כאלה או אחרים. אלה אנשים של מסירות-נפש מלכתחילה, מצעדם הראשון, מעצם היותם בקריית-ארבע ובחברון, מעצם לכתם לתת פלל במערת-המקפלה ולאחר תפילה — בדרכם לשתף את משפחות בית "הדסה" במשחת קבלת שבת, בדרכם הביתה. לא מתם עשאו קדושים אלא חייהם. זוהי המשמעות האמיתית של מות קדושים.

מדברים אצלנו — בפרשנות ובעתונים — על כך שמעשי הרצח של ערבים כלפי יהודים הם "אמצעי להפחדה". אבל מעשי הרצח הם לא רק אמצעי בידי המחבלים — הם מטרה בפני עצמה.

יש אומרים על הנרצחים: "חפים מפשע". הם חפים מפשע בעינינו. אמת. אבל הם אינם חפים מפשע בעיני ערביי חברון, הם אינם חפים מפשע בעיני ממשלת ארצות-הברית, הם אינם חפים מפשע בעיני סאדאת, הם אינם חפים מפשע בעיני "מחנה שלי" ו"שלום עכשיו", הם אינם חפים מפשע בעיני רב-אלוף בר-לב, שזעמם פה היום, ובלא שיאמר את המלה המפורשת טען, בעצם, כי עלי-די כך שיהודים נדחקים להימצא בחברון הם מזוהים פרחובקאציה. אני חושב שאנו חייבים לחזק להשתמש במטבע של חפים מפשע בקלות. עלינו לומר: כן, הם חפים מפשע בדיוק כמו מתיישבי ומהומגדל, הם חפים מפשע בדיוק כמו האתיופיות ונחלל, הם חפים מפשע בדיוק כמו כל אותם מתיישבים שהלכו לכל אותם מקומות

הזה הוא יד ההשגחה, ידיו של הקדוש-ברוך-הוא. העונש הוא תוצאה של חטא. כאשר מדובר בהגנה ועצמית, בהגנה על החיים, אנחנו חייבים לעשות הכול, גם בדרך הטבע, אבל עם זאת עלינו לחפש דרך שבה נהיה ראויים לעזרתו של הקדוש-ברוך-הוא, שבוא תבוא אבל בידנו להחיש אותה — אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם ונתתי שלום בארצכם".

הי"ר י. ברמן :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת משה שמיר, מטעם סיעת התחיה — בנא"י, ואחריו — לחבר-הכנסת פעיל, מטעם מחנה שלי.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :

אדוני הישבה-ראש, אדוני שר הבטחון, חברי הכנסת, מתינו מונחים לפנינו וכנסת ישראל, לבו של עם ישראל, מסוכסכת בתוכה ועולים מתוכה קולות לא מעטים, המפ-נים את האצבע המאשימה בראש-הראשונה כלפי ההרזים, כלפי הקרבנות. הטראגדיה הנוראה של העם היהודי מלווה אותנו עד לרגע הזה — תסביך הנחיתות, השנאה העצמית, חוסר הכבוד והבטחון בצדקנו מלווים אותנו עד רגע זה. אבל לא רק מן הכנסת עולים קולות המא-שימים את הקרבנות. הרי לפנות פרמאלית על בית "הדסה", שסביבו נערך הטבח, מרחף עד היום צו פיגוי של ממשלת ישראל. רשמית, לדעת ממשלת ישראל וראשה עד היום הישיבה בבית "הדסה" היא מעשה בלתי-חוקי ובלתי-רצוי.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

צריך באמת לפנות אותם.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :

זאת אומרת שמתוך ממשלת ישראל עצמה, מתוך-תוכה של ההנהגה היהודית בעולם בשעה זו מופנית האצבע המאשימה אל הקרבנות עצמם.

אדוני הישבה-ראש, אילו היו פארלאמנטים בעולם הערבי — לצערנו, אין שם פארלאמנטים אלא הסוואות מסויימות לדיקטטורות השולטות שם — והיו מתפללים ערבים מותקפים מן המארב, ושישה מהם נהרגים ועשרות נפצעים — האם היה באחד מהם מתנהל ויכוח כזה ? האם לא היינו, לפחות במסגרת ימי-השבועה, שומעים וזקה טבעית, מובנת, אמיתית ומוצדקת של עם פצוע, עוד בטרם יבדוק מה הגורם לכך היכון הוא מצוי ? בכנסת ישחאל היום לא שמענו את הצעקה הזאת.

אינני יודע מדוע תולים כל-כך הרבה תריסר אידי-אולוגיים במקרה האחד. הנה, הלא המקרה הזה הוא רק קצה קרחון. הרי מבחינת התיכנון, הנכונות, רצון ההש-מה, פקודות הרצח המוצאות — היו צריכים להתרג ביישראל אלפי יהודים שנה שנה, בתל-אביב, בירושלים, בשומרון, בחברון ובכל מקום. מבחינת הסכין המושחות והרימוז הערוך היו צריכים להיות אלפי קרבנות. מדוע אין אלפי קרבנות ? כי יש מערכת בטחון בלתי-פוסקת, שלנו, הפועלת יומם ולילה, מערכת של בלימה. אי-אפשר לתלות הכול במקרה אחד ולנהוג כאילו התחדש השלום. זה המצב וזו האמת של מצבנו. אנו במצור, אנו מותקפים, אנו נמקפים, ובתוכנו יושבים תושבים אשר מטרם העיקרית היא השמדת עם ישראל, היום ואתמול ראינו, ומחר נראה, מקרים בולטים שיפועו במיוחד את התודעה הלאומית, אבל מצב ההתמצצות קיים באופן

טף, הפקרת חייהם של יחידים ושל ישובים שלמים, שעל מערכת הבטחון הם נעשנים.

יש לפסול בכל תוקף נטילת נשק על דעת היחיד, במנוגד למערכת הבטחון. הייתי נגד זה כל ימי. אני נגד זה גם היום. אבל יש להביא לידי מיצוי עליון, חריף ביותר, את הרגשותו של הציבור הרחב, את זעמו על כך שהיד החזקה, החייבת להגן על חייו, איננה עושה זאת, משוטט שהיא כבולה על-ידי מדיניות כושלת. את המדיניות הכושלת יש לסלק, היד החזקה תתגלה אז באמת כיד חזקה.

היו"ר י. כרמן :

רשות הייבור לתבר-הכנסת פעיל, בשם סיעת מחנה שלי, ואחריו — לתבר-הכנסת פלאטו-שרון, בשם סיעת פיתוח ושלום.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יחד עם כל בית ישראל אני מביע צער וכאב על החללים שנפלו בליל שבת בחברון. אינני מוכן להגיד כאן מלה על צה"ל או על סיפורי הבטחון, כי אני יודע, לצערי הרב, שגם הצבא הטוב ביותר בעולם, בכוננות הטובה ביותר, בתנאים מסויימים יכול להיתפס לרגע שהוא חושף במעשיו נקודות תורפה.

הבעיה העומדת לפנינו, כתוצאה מהרג זה, היא בעיה פוליטית, ועליה הכנסת צריכה לדון. מעשה ההרג של המחבלים בחברון הנחית מהלומה על תהליך השלום, ומחזק את ידי שוללי השלום בממשלה, בהעניקו להם תירוץ מצויין להמשיך בתהליך הטירפוד של הקמת הממל של העצמי לפלשתינאים בגדה וברצועה, כפי שממשלת ישראל התחייבה, באישור הכנסת, לבצע בהתאם להסכם השלום עם מצרים, לכן, וקודם-כול לכן, מסיבה פוליטית, יש לשלול את מעשי המחבלים בחברון באורח חד-משמעי.

כבוד נשיא המדינה ואמר, כאשר ביקר אצל פצוועי חברון, שאין טעם להילחם ביתרשים אלא יש ליישב את הבעיה. מה היא הביצה שהרג חברון חשף אותה? מה היא השוליות? מן הרגע שהסכמי קמפ-דייוויד נחתמו ואשרו על-ידי הכנסת החלו — קודם-כול בגדה, אם-כי במידה מסויימת גם ברצועה, אבל קודם-כול בגדה המערבית — השתוללויות בלתי-פוסקות של גוש-אמונים. אזכיר שלושה מוקדים: את אלוני-מורה, את ההר הגדול והגבעה הרעננה הנקראת ג'בל-כביר, ואת הפלישה של נשי גוש-אמונים בחברון, ולאחר מכן גבריהן, לבית "הדסה". כל זה, ופ' עולות אחרות שלא מגיני עכשיו — בתמיכת הממשלה שכפפה עצמה לתעלוליו של שר-החקלאות אריאל שרון, אלוף המטרפדים את הסכמי קמפ-דייוויד.

בנוסף על כך עשתה הממשלה עוד מעשים: היא מפתחת מדיניות של הפקעת קרקעות בגדה וברצועה, תוך התחכמויות משפטיות, ומבלי שים לב למשמעות הפוליטית החמורה ותאימה הנובעת ממעשי הפקעה אלה. לאחרונה אפילו התבשרנו על ריסוסים מריסוסים שונים שנעשו על שדות ערביים, בין בטעות ובין במתכוון. פעילות חמורה זו, שנועדה לטרף את השדרי הממשלה העצמי הפלשתינאי בגדה וברצועה, אכן החלה להשיג את מטרתה בעוררה גל של אלימות פלשתינאית; גל מתחדש, אליבא דכולי עמא, של הפגנות, שביתות וזרי-קת אבנים, פה ושם גם שריפות אוטובוסים. ובתגובה — מעשי פרעות של מתנחלי גוש-אמונים, פרעות אמיתיות

שעוררו זעם ויריות — שאילולא הלכו לשם, לא היינו שם היום. אכן זה הוא אותו סוג של חפות מפשע.

מצוי ואצלו ביטוי נוסף: "למען לא יישנו מקרים כאלה". ומבטיחים לנו שר הבטחון ומצהירים אנשיו — שמעתי זאת בדברי אלוף פיקוד המרכז — "נעשה הכל למען לא יישנו מקרים כאלה". אדוני היושב-ראש, זהו זיוף. מקרים כאלה יישנו, ואל נשלה את עצמנו. כל זמן שהמשטרים הערביים הם כאלה, כל זמן שהקיסרות הקומוניסטית חותרת לשלטון על העולם באמצעות רצח והרס והשמדת עמים וכל זמן שאנו משלים את עצמנו שתולשה וגס-גה ותחונגים ופייסנות יבלמו את מי שעולים להשמידנו במקום להציב זומא איתנה של הגנה עצמית — הם יישנו, גם אם נפנה את ירדה ושומרון, ויכול להיות שזה יקרה, אם המדיניות הזאת תימשך. ואם תקום מדינה פלשתינאית ביהודה ושומרון — האם לא יהיו אז מעשי רצח בחדרה ובנתניה ובגדרה? וגם מי יהיה הקרבן האחרון של המרצחים החביבים כל כך על חבר-הכנסת וילנר אני יודע: הוא עצמו, גם אם יזכה, בהתאם לחלומי, להיות היתודי האחרון שעוד יישאר בארץ-ישראל. אני חווה חווה זוועה: הם עוד יטהרו אותו.

יש ביטוי נוסף צעריך לבדוק אותו — "נקם". מלה רעה, נכון מאוד. אבל כל הזכר את מלחמות ישראל יודע שבכולן היתה מכה שספגו ומכה שהנחתנו. לא זכור לי שעוד לפני המלחמה הגדולה, מלחמת השחרור, גם בימי המאורעות, גם בימי ההבלגה, ואפילו בקרב אנשי ההבלגה, היה עקרון ששלל את מכת-הנגד, כי מכת-הנגד היא יסוד ההגנה העצמית, היא יסוד ההרתעה, היא היד החזקה. והיד החזקה היא היפוכה של היד החלשה. היד החזקה היא היד המגינה. הסיסמה של הנוער העובד היתה "לעבודה ולהגנה". אנו התחנכנו על הגנה עצמית. ומה פירוש הגנה עצמית אם לא יד חזקה המסוגלת לתת מכת-נגד — כפי שאמרנו ואז "לגדע את היד הרוצחת"? כך דיברנו, כך נהגנו, זו המסורת של ההגנה העצמית של מדינת ישראל ושל ארץ-ישראל.

האשמה שאין הגנה ראויה היום ואין מכת-נגד איננה בצה"ל. צה"ל מקבל פקודות. גם לא במערכת הבטחון בתור שכזאת, שגם היא מקבלת הוראות. האשמה היא בממשלה, וכמובן בשרים המרכזיים בתוכה העוסקים בנושאים אלה, ובהם, כמובן, ראש הממשלה ושר הבטחון כממלאי התפקידים המרכזיים. האשמה היא בתולשתנו, בהתקפות של ממשלת ישראל. היום ראינו דוגמה נוספת של אותה התקפות ישראלית, אותה התקפות חסרת כבוד של ממשלת ישראל. ממשלת ישראל עמדה בגאון ובקשי עורף: "לא נסכים לדיון על נושא הבטחון בוועדת האוטונומיה בדיון מוקדם, ובכלל, עניין הבטחון הוא עניינו, לא עניינם לדון בו ולא עניינו לדון בכך". המצרים אימו שהם עוזבים. לחצו לחיצה אחת על בורג, והנה "הוקוס-פוקוס": שולחן אחר, וילון בין שני האלומות, וממשלת ישראל, משלחתה, יושבת ודנה איך תנהל את ענייני הבטחון השוטף וענייני הבטחון האסטרטגי ביהודה ובשומרון ועם מצרים, ועושים צעד נוסף אחרת, ובעלי-הבית המצרים קובעים ושולטים ביי הודה ובשומרון.

זו האשמה של מדיניות האוטונומיה, שאינני יודע איך ניתן להיחלץ ממנה, כי עניין האוטונומיה כובל את ידי הממשלה. וכאשר הצו העליון בהנהגת האומה הוא ללכת לפי הקו המצרי והקו האמריקני היה ברור למען הקו הזה מרופפים בלמים ומגיעים לידי הפקרת הבטחון השר-

איך מייבשים את הביצה? אני פונה לנשיא בנן. רשמתי לי שש נקודות שבאמצעותן אני מציע לכנסת לייבש את הביצה הזאת, את השלולית הזאת. השיטה היא לחסל את המוקד של מ"הרפ"ש: א) להפסיק את ההתנחלות בגדה וברצועה לאלתר, עכשיו, לפחות עד גמר הסדרי הממשל העצמי על-פי הסכמי קמפ-דייוויד.

ב) להוציא תוך ימים מספר — אם תשכנעו אותי שצריך שבועיים, אז תוך שבועיים — בלי מכות, אבל בתקיפות, את המתנחלים מבית "הדסה" בחברון, המשמ"ש שים שיפוד שדחפו אותו לתוך חברון כדי שמסביבו יהיה מתח. להוציא את השיפוד, לא מהר אלא בנחת, אבל יהיו בחץ.

ג) לפרק את הנשק הבלתי-לגאלי מעל המתנחלים ולסיים לאלתר את התופעה הנוראה הזאת של האלימות הפרטית, "הפרשת", של אנשי גוש-אמונים. אני לה למדינת ישראל אם יחזרו אליה ימי הפרישה של ברית הבריונים, של אצ"ל ולח"י, בדמות "חיל-הקרב" של גוש-אמונים וכנופיות הבריונים של הרב כהנא. זה מה שעשו הפורשים בשנות ה-30. הם לא הלכו לפנות ביהור"ד, קדם-יכול הם הלכו לזרק פצצות בשווקים הערבים בטענה שהם נלחמים נגד התבליה. זה מה שהם עושים עכשיו.

דוד שטרן (הליכוד):

אדוני ההיסטוריון, מה קורה אצלך?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אדוני, תשמע קצת, תלמד לקח. מה שמעניין הוא שבימי שלוט תלמידי ז'בוטינסקי עושים להם תרגילים ב"ת"ר"ים חדשים. תיזהרו מזה, כי הפרישה הזאת היא זרע הפורענות.

ד. שיכלול שמירת הבטחון בגדה וברצועה על-ידי צה"ל, משמרה-הגבול, המשטרה ושירותי הבטחון, הן נגד מתבלים פלשתינאים והן נגד משתוללים יהודים בגדה וברצועה.

ה. לפני האחרונה: החזרת איש-הציבור הערבים שגורשו לאחרונה ועידודם — וכן גם עידוד חבריהם — לשותף פעולה פוליטית עצמני בהקמת הממשל העצמי. כי אם משם לא תבוא הישועה, מגיין תבוא? עם מי אפשר לשותף פעולה, אם בכלל עדיין יש סיכוי להסדרי קמפ-דייוויד?

ו. נקודה שישית ואחרונה בתהליך ייבוש הביצה: שינוי הקו הדמיוני והצהרה ברורה שישראל מזכנה לראות בממשל העצמי הפלשתינאי בגדה וברצועה משטר-מעבר לעצמאות פלשתינאית.

לפי הערכתי, כבוד שר הבטחון, אם ממשלת ישראל תפעל לפי ששת הסעיפים הללו ותסיים בקרשנדו של הסעיף השישי, הרי שמנהיגים פלשתינאיים מכל המינים יעמדו בתור לדבר אתנו ויצטרפו לתהליך עשיית השלום. הווי אמר: במקום די חוקה או די רכה אני מציע שלא לעסוק בידיים אלא להפעיל את השכל.

היח"ר י. מ. אפרמוביץ:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פלאטו-שרון, ואחריו — לחבר-הכנסת כהנא.

בנוסף של שבירת מכוניות וטוגיות ומכות נאמנות בתלחול וברמאללה, לא כגנבים בלילה אלא כפורעים בלילה. ובתגובה — התקפת הדמים של ליל שבת בחברון.

דוד שטרן (הליכוד):

זו הפרוה גדולה, עם כל הכבוד לך. אתה מנקה אותם בהבל פוך.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

ואת מי אני מנקה? אף אחד. אני לא מנקה. חבר-הכנסת שטרן, אם אנחנו רואים לגד עינינו משהו בביצה הזאת הנקראת הגדה המערבית — אני מקווה שזה לא יגיע לרצועת-עזה — אנחנו רואים מערכות של השתתף ללויות, שפאנאטי לפאנאטי מביע אומר על-ידי אבן, מקל, עוזי וקאלאשניקוב.

ובתגובה — יד קשה, גירוש איש-הציבור פלשתינאים והחלטה להחזיק את חברון וסביבתה "קצר". למה הם אחרים, איש-הציבור האלה? אינני אהב את מה שהם אמרו, על כך אינני מתווכח; הם אינם צדיקים, על זה הרי אין ויכוח. הם איש-הציבור, חלקם איש-יד, חלקם אישים פוליטיים. דבר אחד ברור, הם אינם ממונים על הבטחון, לפחות עדיין לא. גם לפי חוק האוטונומיה של ממשלת ישראל הם לא צריכים להיות ממונים על בטחון. אז למה מגרשים אותם? האם היה מחלל בטחוני שלהם? למה מגרשים אותם? ובכלל, אני רוצה לדעת מדוע צריך לגרש אדם מישראל. למה? מי שהפצים בארץ-ישראל השלמה, מי שרצו לשלוט על חברון לעולמים ואומרים שזה שלנו, האם זה גרמה לכם הגיוני שראש עיר בישראל, אשר מעל בתפקידו העשה דברים נוראים, במקום להעמידו לדין — גרשו אותו? איזה מין שיטה זאת? אינני מבין בכלל. קליחומר במקרה הזה, כשלא ברור שנהיה בחברון לעולם ועד ולא ברור שקוואסמה מילחם ואחרים הם הפאנאטיים ביותר בין המנהיגים. יותר ברור לי שכאשר הם עפו, אלה שיחילו אותם בפועל יהיו מנהיגים עוד יותר קנאים, גם אותם יגרשו, ואז יחליפם קנאים יותר חריפים, עד שאפילו דני מט לא יידע מי בעצם שולט על העת-הקהל הפלסטינית.

כמעט נדמה לי כי מי שצמד במקד כל הרש-כחש הזה של שלולית הרשע המתחדשת בגדה, מעניין, אולי, בכל ההחלטה הזאת, כבוד שר הבטחון — הוא יעשה פרובוקאציות, תבוא תגובה ערבית, הוא יגיב ויגרור את הממשל להפעיל יד קשה. אני יודע מה הם רוצים? אולי למשה שמיר וחבריו, לגוש-אמונים ולאזהדיהם, לרב כהנא ולאזהדי, אם יש לו כאלה, אולי יש להם חזון מעוות של גירוש ערביי הגדה והרצועה אל מעבר לגבולות הירדן מורחה וסיני מערבה, והים? אני יודע? אולי מין אפוקליפסטי שטנים כוזב מתגלגלת אצלם. בראש? ואח, כבוד שר הבטחון, חטפת קצת רעד כתוצאה מתביקורת שהוטחה נגד על-ידי הפאנאטי הישראלי המ-צוי. ייתכן שלא הקימונו רשע מספיק נגד אריק שרון, שהוא באותה ממשלה. אם יש אב רחמי, בעצם אב גופני, אנטי-רחמי, לקימו של תהליך העיפוש של הביצה — הרי זה אריאל שרון.

שר-הבטחון ע. ויצמן:

לא חטפתי רעד. חטפתי, אבל לא רעד.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני מקווה. אני מוכן להצטרף למי שהטען, כי ברור שכולנו חוטפים מרחץ די משופש.

שמואל פלאטוֹ-שרון (פיתוח ושלום):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, פעם נוספת ישראל מבכה את מותה, פעם נוספת אחראים מסויימים לא מיצו את מלוא שליחותם, ודם יהודי נשפך. בכל מדינה דמוקרטית בעולם קיימים חוקים חמורים במיוחד כדי להבטיח את בטחון האזרחים. כל אדם, אירגון או אידיאולוגיה המסכנים את בטחון האוכלוסיה נחשבים כנוגדים את החוק ובלתי-חוקיים. ישראל, יותר מאשר כל מדינה מודרנית אחת, חייבת לשנות את גישתה התפשטת מדי ביחס להפצת רעיונות ובתוהוה, רעיונות שלעיתים נוגדים את בטחון המדינה ואף שוללים זכות קיומה העצמאית, גם אם עלול הדבר להיראות כאנטי-דמוקרטי.

אני משוכנע שראש-הממשלה מר מנחם בגין, בזמן שפעל להרכיב את הממשלה ב-1977, חזה את ההתפתחות המזערית של המצב ורצה למנוע אותה על-ידי מינוי אריק שרון לשר הממונה על יהודה, שומרון ועזה ועל הבטחון בהם. אני גם משוכנע שזולא הלחצים הפוליטיים שהופעלו על ראש הממשלה היינו יכולים לחסוך כמה אירועים קטלניים ודרמטיים.

כיום, יותר מתמיד, על-אף שיחות האוטונומיה, על-אף הסכם השלום, ואחרי ארצנו זקוקים להגנה יעילה, ואני חושב שעלינו להחיות את הרעיון המקורי של מרבגין ולהקים משרד ממשלתי זה על-אף ההפרעות המפגלגתיות-פוליטיות.

ממשלת הליכוד, אשר לא הצליחה — — —

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כמה לא הצליחה? כמה לא הצליחה ממשלת הליכוד, חבר-הכנסת פלאטוֹ-שרון? אולי תגיד?

שמואל פלאטוֹ-שרון (פיתוח ושלום):

מה אתה רוצה?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

זה לא כתוב, מה?

שמואל פלאטוֹ-שרון (פיתוח ושלום):

מה אתה רוצה? ואתה כלום. מה אתה עושה פה?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

ואני חבר הכנסת.

שמואל פלאטוֹ-שרון (פיתוח ושלום):

אתה אידיוט. כל האנשים יודעים שאתה אידיוט.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

לא אומרים את זה מעל במת הכנסת.

שמואל פלאטוֹ-שרון (פיתוח ושלום):

אידיוט זה אידיוט.

יחזקאל זכאי (המערך):

חבר-הכנסת פלאטוֹ-שרון, אתה חייב לחזור בך.

מנחם סבידור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש לו מגבלות בשפה ובצרפתית "אידיוט" זה לא בדיק כמו בעברית.

שמואל פלאטוֹ-שרון (פיתוח ושלום):

זה לא בדיק.

מנחם סבידור (הליכוד):

וזה לא שולט בעברית ומוכרחים להתחשב בו.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כל הכבוד לחבר-הכנסת סבידור.

יחזקאל זכאי (המערך):

אולי כדאי שחבר-הכנסת סבידור יתרגם את דברי חבר-הכנסת פלאטוֹ-שרון.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

תמשיך, חבר-הכנסת פלאטוֹ-שרון.

(חבר-הכנסת צ'רלי ביטון קורא קריאת-ביניים)

שמואל פלאטוֹ-שרון (פיתוח ושלום):

לך למנוח, זה המקום שלך. לא פה. פה זה לא המקום שלך.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

באמת ראינו של מי המקום שם.

שמואל פלאטוֹ-שרון (פיתוח ושלום):

ממשלת הליכוד, אשר לא הצליחה במדיניות הכלכלית, אינה יכולה ואינה רשאית להיכשל במדיניותה להבטיח שלום הציבור. אם הנציגים המחזיקים היום ברסן השלטון אינם מסוגלים להבטיח את בטחונו, מה יקרה אם היונים יחזרו ויקימו ממשלה?

אם הליכוד חפץ בכנות למשול קאנצליה נוספת הגיע הזמן לבחון מחדש את מבנה הממשלה ואירגונה ולבצע את השינויים והמדיניות הנכונים רק מהצרכים האמיתיים של תחומי הפעילות ולא מפשרות פוליטיות.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת כהנא, ואחריו — לחבר-הכנסת אלגרבלי, האחרון בדיון הזה.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, את חללי עמנו שנפלו ביד מרושעת דוגית בחברון אנו מבכים כיום — כיום, 32 שנה אחרי קום מדינת ישראל, 13 שנה אחרי מלחמת ששת-הימים, שבעות מועטים אחרי הירצחו של בן ישיבת-הסדר בחברון, ימים ספורים אחרי התנפלות מחוצפת על מרשל צבאי בטוֹר-כרם. ולאחר תאריכים ולאחר שקדמו להם, מאורעות דמים שאירעו, יש משה מעתה והנה צורך ללמוד מהם לקח מתאים. הועזעו אז עדיין לא היה די חוק והנה צורך, לצערנו, בועזעו הנוכחי כדי לנקוט יד חזקה נגד שלוש המגורשים על דברים שאמרו בריש גלי לפני שברעות וחודשים. אין אני יודע לנחם אבלים בני משפחה, כי את עצמי אינני יודע לנחם ושירי אני בעצמי יחד עם כל המתאבלים.

אילו היו הדברים בקצת כתיקונם היה נפתח משב זה של הכנסת בהודעה מדינית מצד הממשלה. ראש הממשלה הוזמן לנשיא ארצות-הברית, דן עמ, הגיש לו הצעתו, שמע או לא שמע את תגובתו, אבל לכנסת לא דווח כלום בעניין זה.

לא ויכוח מדיני הוא המתנהל היום בבכנסת. למאורעות הטראגיים שקרו בחברון יש ללא ספק השלכות מדיניות, לצעדים שנקטו אתריהם יש ללא ספק השלכות מדיניות, אבל אין אני סבור שאנו עומדים כעת בוויכוח על השאלה אם מדיניות האוטונומיה שנקטה הממשלה הינה טובה או רעה, מה הם סיכוייה, מה הן תגובותיה. אנו דנים כעת במה שקרה בליל שבת האחרון בחברון ואולי

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
מחוסר הוכחות.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל) :

דווקא מי שמעוניין במדיניות של הממשלה, מדיניות האוטונומיה, היה צריך לדעת שמה שקרה כעת מסכן מדיניות זו, לא רק בגלל אלה שנפלו אלא גם בגלל הצעדים התקיפים אשר מן ההכרח היה לנקוט. אילו היינו מאוונים יותר בצעדים בעבר לא היינו, אולי, זקוקים כעת לצעדים של יד תקיפה, אשר לא היה מנוס מהם כעת ואשר בוודאי אינם לתועלת למדיניות האוטונומיה. האחריות לכך מוטלת לאו דווקא על שר הבטחון אלא גם על כל חלקי הקואליציה הממשלה אשר מבקרים היום את היד הרכה המכוננת בעבר.

כששר בממשלה אומר שמגיע רגע שבו צריך להשיג ליט סדר, עליו לדעת שרגע זה מגיע לא לאחר מעשה דמים כפי שהתרחש בחברון אלא הוא הגיע לפני זה. ואם שיקול-הדעת בהשלטת הסדר ובעיתותיה היה מוטעה, הרי צריך לדעת להסיק מכך מסקנות ולהודות בשגיאות, בשגיאות, ובמדיניות לא נכונה שננקטה. אני מצטער על שדברים אלה לא הושמעו בשם הממשלה. שמעתי הא- שמות מצד דוברי מפלגות הקואליציה, אבל הסקת מסק- נות של הממשלה בצורה ברורה וגלויה לא שמעתי, ועל כך יש להתעורר.

ולבסוף עוד מלה אחת. אמנם יש ספר שכותרתו היא : "לא הרוצח אשם, אלא הנרצח", אבל אין זאת אומרת שתמיד מותר להשתמש בסיסמה זו. אני מודה נמרצות נגד הנסיון להאשים לא את האשמים ברצח אלא את האנשים הרוצים לחיות בארצם, ארץ אבותיהם, לבנותה ולהיבנות בה. הטלת שיקופים על גוש-אמונים הינה נסיון חמור ביותר לטהר את תרופח ולהאשים את הנרצח, ויש למחות בתקיפות נגד נסיון זה, שנעשה גם בכנסת.

הי"ר. י. מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אלגרבל, אחרון המש- תתפים בדיון זה.

מרדכי אלגרבל :

אדוני הישיבה-ראש, כנסת נכבדה, כל עם ישראל כואב היום את הכאב של רצח שישא יתרום בחברון. כנסת ישראל כולה, על סיעותיה, מפלגותיה, חייבת להיות מאוחדת היום בכאב עמוק זה על אשר התרחש, על שפיכות הדמים של אנשים תפים מפשע בידי מרצחים, וזאת בערב שבת, לאחר שובם מתפילה במערת-המכפלה. כולנו חייבים להיות מאוחדים ברצוננו להגן על חיי העם היהודי היושב בציון, ומחנות של רצח יהודים בגבם, אסור שיישנו. על מערכת הבטחון לחזק את השמירה ואת הבטחון על-מנת שמקרים כאלה לא יישנו, וזה כל עוד לא הושג הסדר פוליטי במזרח-התיכון.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה) :

איי-אפשר להגיע למצב כזה, זה בלתי-אפשרי.

מרדכי אלגרבל :

צריך לשמור עוד יותר ועוד יותר, כדי שלפחות מקרים כאלה לא יישנו ולא ירבו. אדוני הישיבה-ראש, כנסת נכבדה, בעקבות הרצח בחברון קמו חוגים מסויי- מים במפד"ל וחוגים אחרים במדינה והאשימו את שר הבטחון במדיניות "יד רכה" ותבעו ממנו להתפטר מתפ- קדו. אני חייב להביע צער וכאב על כך שההודעה של

אף בגורמים ובהשלכות של מה שקרה. יורשה לי לומר לשר הבטחון שאם-כי אין השוואה בין מה שקרה היום לבין מה שקרה בשנת 1929 בחברון הרי המגמה של מי שעשו מה שעשו היא אחת : כוונתם או היתה להצר את צעדי הישוב היהודי בארץ ונסיון למנוע הקמת מדינה יהודית בסופו של התהליך, וכעת כוונתם היא וזה — למנוע את קיומה של מדינה יהודית.

כל הכבוד לשר הבטחון, שקיבל עליו את האחריות למדיניות ולהפעלתה ביהודה ושומרון. אבל עם זאת מוכר רחה להישאל השאלה : האם רק שר הבטחון אחראי למדי- ניות ולדרכי הפעלתה, או אחראית לכך הממשלה כולה ומפלגות הקואליציה התומכות בה ? לי נדמה שכל מי שהיו צריכים לקבל עליהם אחריות זו מגשים עתה להת- גער ממנה. אם שר בממשלה שואל מדוע חיילי-ההסדר, או אפילו סתם אזרחים, הסתובבו בחברון ללא נשק — הרי שאלה זו במקומה היא, אבל צריך להפנות אותה לממשלה, אותו שר צריך להפנות שאלה זו לעצמו ולא לזרוע אותה לחלל. מדוע לא דאגה הממשלה להחזיר בקרב הציבור הזה את ההכרה שסכנה צפויה לחייהם אם יסתובבו ללא נשק ולא יוכלו להגיב בעת הצורך ?

סגן ראש הממשלה י. ידן :

סליחה, אתה מרשה לי לשאול אותך שאלה בנושא זה ?

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל) :
בבקשה.

סגן ראש הממשלה י. ידן :

בעניין זה הייתי דווקא רוצה לשמוע את חוות-דעתך, כרב. לנו נמסר שדו-ראיות-הקבע של הצבא לאנשים האלה היו ללכת עם נשק, אבל יצא פסק שבשבת אין נושאים נשק. ואני שאלתי שאלה : האם לא למדנו כבר מימי מתניהו והמכבים כיצד לנהוג בעניין זה ?

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל) :

אדוני סגן ראש הממשלה, אני עומד כאן כחבר הכנסת ולא כרב פוסק הלכות. אני פסקתי הלכות, ואולי אף הלכות בשטח זה, אבל לא כאן המקום שאני אפסוק בשאלה זו. אני חושב שהיה צורך ליצור את האווירה המתאימה, כדי שהם יידעו מה מתרחש ומה האמצעים שצריך לנקוט.

אני אשאל שאלה נוספת : האם אין צודקים הטוענים כי הוטלו הגבלות חמורות אפילו על חיילי צה"ל בעת מילוי תפקידים ? אולי לא היה צריך להטיל עליהם התנ- גות ביד תקיפה, אבל הרי אסור היה להגביל אותם ולדרוש מהם הבלגה, הבלגה ללא סוף, הבלגה אשר הכתיבה למי שעמד על נפשו לחפש הצדקה בכך שכדור נפלט מנשק ? האם מדיניות אשר הושיבה בבית-הסוהר שבעה חודשים והעמידה למשפט מי שהגן על חייו וחיי חבריו איננה מן ההכרח מביאה למצב שאליו התדרדרנו בחברון ?

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה) :
על איזו הגנה אתה מדבר ? זה אדם שעשה פרעות.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל) :
אני מדבר על אדם שישב שבעה חודשים בבית- הסוהר ושותרר על-ידי בית-המשפט.

— הודעת הממשלה בעניין רצח המתפללים בחברון (הודעות הסיעות); חילופי גברי בוועדת החוץ והבטחון; הודעת הממשלה בעניין רצח המתפללים בחברון (הצעות סיכום) —

להסכם כולל במזרח-התיכון, אשר יחוק, מחד גיסא, את בטחונה וקיומה של ישראל, ומאידך גיסא יביא פתרון אמת לבעיה הפלשתינאית.

לסיים, יש דרכים חדשות שעדיין לא נבחנו במזרח-התיכון. אני חושב שאחת האלטרנאטיבות שממשלת ישראל והמפלגות כולן לא בחנו אותן עדיין היא הדרך להקמת ברית מזרחית-יכונית, מעין קונפדרציה של העמים במזרח-התיכון. יש מקום להקמת פדרציה כזאת אשר תבטיח, מחד גיסא, שיתוף כלכלי ואסטרטגי במזרח-התיכון, ומאידך גיסא תמצא פתרון הולם וסביר לבעיה הפלשתינאית.

אדוני היושב-ראש, נכנסת נכבדה, עלינו להיזהר ממדיניות ענישה קולקטיבית, אשר לא רק שהיא בלתי-צודקת אלא היא אף-מלבה את היצרים ועלולה להביא להקצנה בחוגים המתונים בקרב ערביי ישראל ובקרב הערבים היושבים ביהודה ובשומרון. עלינו לאתר את הנאשמים בשפיכות הדמים ולהענישם, אך עלינו להיזהר, מאידך גיסא, מענישת אנשים בלתי-אשמים. אין להסכים, בשום-פנים-ואופן, לאותם דיבורים שנשמעו בקריית-ארבע בימים האחרונים. זו דרך הרתי-סכנות לעתיד. הבטחון באזור ולעתיד השלום.

ולבסוף, אני רוצה לאמץ שוב את ידי שר הבטחון בשעה קשה, כואבת וגורלית זו, כאשר מצד אחד יש קשיים בשמירת הבטחון באזור ומצד שני, עלינו להמשיך במדיניות שלום ולהביא את המשא-ומתן על האוטונומיה לסיים מוצלח, שיקדם את המשא-ומתן באזור.

חוגים אלה באה כאשר המתים עדיין מוטלים לפנינו. הם לא חיכו שבעה ימים, הם לא חיכו אפילו יומיים. מיד ולאחר אצו לעשות זאת — ואני אומר זאת כאן במלוא האחריות — מתוך רצון להשיג הון פוליטי בה-אשמת שר הבטחון ובהודעה זו. אני אישית קובע שלדעתי המדיניות של שר-הבטחון מן עזר ויצמן היתה בשנותיים האחרונות מדיניות נבונה, מדיניות אחראית, מדיניות נכונה. הדרך לשלום, תוך שמירה על בטחון ישראל, היא קשה וסבוכה. היא תובעת לעתים קרובות, כמו במשגב"ע, כמו בחברון וכמו בירושלים, הרבה אויבים ומכשולים במחוז ומבפנים עומדים בה. והחכמה היא איך, למרות המכשולים, למרות הלחצים, להגיע להבנה ולדו-קיום בינינו וביני הערבים. אל לנו להיגרר למעשים אשר יהרסו את בניין השלום, שאת יסודותיו התחלנו לבנות רק עכשיו. עלינו להמשיך בדרך זו, עם כל הכאבים, עם כל הבעיות, עם כל המכשולים, עד שיושג שלום במזרח-התיכון.

הדרך של כוח, הדרך של נקמה, הדרך של התגרות, שבה הולך גוש-אמונים, אינה דרך התורמת לשלום. גם החלטתה של הממשלה להקים מוזיאון ובית-ספר שדה בחברון אינה תורמת להרגעת הרוחות, ולדעתי היא רק מביאה להקצנה מצד החוגים המתונים, אם יש כאלה, בקרב הערבים ותושבי הגדה. אנו נמצאים כעת בתהליך המשא-ומתן. על האוטונומיה ואנו מעוניינים בהצלחתו. עלינו לעשות הכול להרגעת הרוחות.

על ממשלת ישראל למצוא את הדרך ואת השביל

ד. חילופי גברי בוועדת החוץ והבטחון

במקום חבר-הכנסת חיים קופמן ייכנס חבר-הכנסת חיים קורפו; במקום חבר-הכנסת אברהם שריר ייכנס חבר-הכנסת אברהם כץ; במקום חבר-הכנסת יגאל כהן ייכנס חבר-הכנסת אמנון לין. מטעם סיעת המערך — במקום חבר-הכנסת עזרי ברעם ייכנס חבר-הכנסת חיים ברי-לב; במקום חבר-הכנסת אסתר הרליץ ייכנס חבר-הכנסת יצחק רבין.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לממלא-מקומו של יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר-הכנסת קורפו.

חיים קורפו (מ"מ יו"ר ועדת הכנסת):

הריני מבקש את אישורה של הכנסת לחילופי גברי אלה בוועדת החוץ והבטחון: מטעם סיעת הליכוד —

ה. הודעת הממשלה בעניין רצח המתפללים בחברון

הצעות סיכום

1. הכנסת קובעת כי מעשים נפשעים מעין אלה לא ישיגו את מטרותם.
2. הכנסת קוראת לקיים את החוק והסדר ביהודה ובשומרון וברצועת-עזה, להבטחת הדו-קיום בשלום.
3. הכנסת מביעה את תנחומיה למשפחות האבלות ושולחת ברכת החלמה מהירה לפצועים.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
זה היה צריך להיות סעיף 1.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

הצעת סיכום מטעם סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון יביא חבר-הכנסת צ'רלי ביטון.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להביא

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

חבר-הכנסת קורפו יביא הצעת סיכום מטעם סיעות מספר.

חיים קורפו (הליכוד):

הצעת סיכום לדיון בהודעת הממשלה בעניין רצח המתפללים בחברון, מטעם סיעות הליכוד, המערך, חזית דתית לאומית, התנועה לשינוי ויזמה, התנועה הדמוקראטית, אגודת ישראל, פועלי אגודת ישראל, פיתוח ושלום וחבר-הכנסת מרדכי אלגרבל:

1. הכנסת מביעה את הודעויות העמוקה מהרצח השפל של יהודים שבוצע בליל שבת בחברון.

2. הכנסת מוקיעה מעשה נתעב זה ואת האחראים לו.

קומה מדיניות ברורה של נוכחות ישראלית וריבונות ישראלית ממשית בכל שטחי ארץ-ישראל.

במקום לקשור את ידי צה"ל מתוך אשליה כי עלי ידי כך ניתן יהיה לרצות את המצרים או את תאמריקנים ולפתות את ערביי ארץ-ישראל להצטרף למעוז האוטונומי — על הממשלה לקשור את ידי המתבלים, מנהיגי הם ועושי-דברם ולחוק את ידה של מערכת הבטחון במיגור כל יסודות הרצח והטרור בארצנו.

שום דבר לא ישליט שקט ובטחון ויציבות בארץ יותב ממצב ברור ומוחלט של שליטה ישראלית מלאה. התיישבות רחבת-היקף, כפרית ועירונית, החלת החוק והמינהל הישראליים, מתן תוקף חוקי לרכישת קרקעות והרחבת תחום ההיאחזות היהודית בכל רחבי ארץ-ישראל — אלה הן הערובות הראשיות לבטחון ולשלום. כשם שהיה הדבר בכל שנות הציונות המגשימה כך הדבר גם עתה ולעתיד.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

הצעת סיכום מטעם סיעת מחנה שלי יביא חבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אדוני הוישב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת התחלטה של סיעת מחנה שלי לסיכום הדיון בהודעת הממשלה על אירוע חברון :

1. הכנסת מביעה את צערה העמוק על אבדן החיים בחברון ומביעה את נחומיה למשפחות האבלות.

2. הכנסת מציינת בדאגה את פתיחתו של שלב חדש בעימות ההיסטורי בין שני עמי הארץ, היהודי והפלסטיני, וקובעת כי רק פתרון מדיני, שהיה מבוסס על ההכרה בזכות שני העמים להגדרה עצמית ולעצמאות לאומית, יכול לשים קץ למעגל-הקסמים של האלימות המתגברת.

3. הכנסת מטילה את האחריות להסלמת האלימות הפלסטינית בשטחים הכבושים על מסע ההתגרות השייטתי והמתוכנן של גוש-אמונים ושותפים, שביטוייו הם: התנחלויות פרובוקטיביות, תפיסת בתים בלב ערים ערביות, ביווי צה"ל, פגיעה בגופם וברכושם של התושבים הפלסטינים ושל חיילי צה"ל, פתיחה באש ועוד. מטרת המסע הזה היא להפוך כל דו-קיום ישראלי-פלסטיני לבלתי-אפשרי ולהוליד להתלקחות כללית, שתהיה מלווה בגירוש המוני של הפלסטינים.

4. הכנסת מציינת בצער כי ממשלת ישראל הפכה, באמצעות השר אריאל שרון ושותפיו, לזרוע מבצעת של גוש-אמונים, שנעשה לשלטון בפועל בשטחים הכבושים.

5. הכנסת מגנה את גירוש אישי-הציבור של הרה-חברון מהארץ, מעשה הנוגד את זכויות האדם, מפר את ההבטחות המפורשות של ממשלת ישראל לגבי נוהלי הגירוש ופוגע בסמכות בית-המשפט. מדיניות זו היא אינולת מבחינה בטונית, באשר היא מחסלת את המנייגות האחריות והנבחרת ופוחתת את הדרך לפני מנהיגות קיצונית ומתרתית. היא אווילית מבחינה מדינית, מכיוון שהיא מרוקנת מתוכן את רעיון הממשל העצמי ופוגעת במעמדו של הנשיא סאדאת בעולם הערבי. היא בלתי-מוסרית, בהפכה את ראשי הציבור לבני-עירובת להתנהגות האוכלוסיה והנער בשטחים המוחזקים, בעודה שוללת מהם סמכות מדינית ובטונית.

לבית הצעת סיעת החוית הדמוקראטית לשלום ולשוויון לסיכום הדיון על הודעת שר הבטחון בשם הממשלה מיום 5 במאי 1980 :

1. הכנסת מביעה צער עמוק על המשך שפיכות הדמים של יהודים וערבים.

2. הכנסת דוחה את הודעת שר הבטחון.

3. הכנסת מגנה את העושים הקלקטיביים המופעלים על האוכלוסיה בשטחים הכבושים, מגנה את גירוש אישי-הציבור מחברון וחלחול ואת יתר פעולות הדיכוי.

4. הכנסת קובעת כי המשך הכיבוש הישראלי בשטחים הערביים שנכבשו ב-1967 וההתנחלויות מונעים את השלום. הבטחון יבטח לא עלי-ידי הגברת הדיכוי בשטחים הכבושים אלא בדרך הזאת : א. פירוק כל ההתנחלויות בשטחים הערביים הכבושים ; ב. פעולה לכינון שלום כללי, צודק ובר-קיימא על בסיס נסיגה מהשטחים שנכבשו ב-1967 והקמת מדינה פלשתינאית בצד מדינת ישראל.

5. הכנסת מחליטה : א. להתחזיר את המגורשים, ראשי עיריות חברון וחלחול והקאדי של חברון ; ב. לבטל מייד את כל צווי העוצר בערים ובמחנות הפליטים ; ג. לבטל את כל הצווים הפוגעים בחירויות האדם בשטחים הכבושים ; ד. להעניש בכל חומרת הדין את המתפרעים מגוש-אמונים ותושבי קריית-ארבע הפוגעים בתושבים פלשתינאים חפים מפשע וערוכים פוגרומים בחברון ; ה. להתחזיר את התושבים הערבים בחברון לבתיהם שהוקעו.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

בשם סיעת התחיה — בנא"י יביא הצעת סיכום חבר-הכנסת משה שמיר.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :

אדוני הוישב-ראש, אני מתכבד להגיש לכנסת הצעת סיכום לדיון זה מטעם סיעת התחיה — ברית נאמני ארץ-ישראל :

הכנסת אבלה עם כל בית ישראל על הנפשות היקרות של ששת התלוצים והתלילים, בני התורה ואוהבי ארץ-ישראל, אשר נרצחו מן המארב עלי-ידי מרצחים שפלים בלב עיר האבות חברון.

מעשה פשע זה לא ירתיע את העם בישראל ואת חלוציו, מתיישבי שומרון ויהודה, הגולן ועזה וסיני ואך יגביר את אמונתנו בנצח עם ישראל בארצו השלמה. מעשה הרצח הנתעב אינו אלא חלק מגל של השתוללות אלימה מצד כנופיות המחבלים, המוסתים עלי-ידי מנהיגיהם, ראשי הערים ודומיהם, וגל זה הולך וגואה באחרונה בעקבות מדיניות הנסיגה וההחלשה העצמית של ממשלת ישראל.

תכנית האוטונומיה, שבימים אלה ממש מסיפה מ"שלת ישראל לגביה ויתור אחר ויתור, איננה אלא שלב ראשון בהסתלקות ישראל משטחי יהודה, שומרון ועזה. היא מהווה כבר עתה מכשול ובלם לכורשר הפיקוח הבטחוני המלא והיעיל של מערכת הבטחון, מצב שילך ויוחמר עם כל יסוד נוסף של "ממשל עצמי" שיינתן לערביי השטחים.

הכנסת קוראת לממשלת ישראל לסגור את פירצת ה"אוטונומיה", הקוראת למחבלים ולמסיתים, ולהציב במ-

היו"ר י. מ. אברמוביץ :
חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה.

ה צ ב ע ה

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חברי הכנסת
א. אברני לא נתקבלה.

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חברי הכנסת
מ. שמיר לא נתקבלה.

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חברי הכנסת
צ. ביטון לא נתקבלה.

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חברי הכנסת
ח. קורסו נתקבלה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :
'חברי הכנסת, הישיבה הבאה, אם ירצה-השם, תתקיים
מחר בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.'

הכנסת קוראת לממשלה לאפשר את שיבתם של
שלושת המגורשים לאלתר ולהימנע מכל פעולת גירוש
נוספת.

6. הכנסת קוראת לממשלה לסלק לאלתר את התנ-
חלות גוש-אמנים בעיר חברון, שהוקמה בניגוד לחוק.
הכנסת קוראת להחרמת כל מצבורי הנשק הבלתי-
חוקי המצוי בידי המתנחלים בגדה המערבית וברצועת-
עזה ולפירוקה המיידי של כל התנחלות אשר חברה
נתפסים במעשה פרוקאציה.

7. הכנסת קוראת לממשלה לקיים את התחייבותיה
על-פי הסכמי קמפ-דייוויד, כלשונם ורוחם, על-ידי הפ-
סקת כל ההתנחלויות לאלתר, כינון תופש הביטוי, ההת-
ארגנות וההתכנסות בגדה המערבית וברצועת-עזה ופ-
תיתת דו-שיח עם המנהיגות המוכרת של העם הפלסטיני
ומנהיגות הנבחרת בגדה המערבית וברצועת-עזה, כדי
לאפשר את השתתפות הפלסטינים במשאומתן על כינון
ממשל עצמי, בשלב מעבר לכינון המדינה הפלסטינית
לצד מדינת ישראל.

הישיבה ננעלה בשעה 18:46.